

MA MAK AA LENGI SEVET MA IESUS KRISTUS

Ma Mak dai qa iil luqa ama langinka sevet ma Iesus Kristus bareq ama Kristenkena i qurli ra ver ama qerleng i ama Gaman Rom ke uas tem ta. I ma Mak aa iaiq ama rlenki ma Jon, i aa verliqa ma Banabas, i murl ke na iam, i qe ne ma Paulus. (Aposel 15:38-40) I ama rarlimini i ma Mak ka iil sevet ma Iesus: I qa men sever ama aivetki iv ama Ngemumaqa aa Maatpitka na qa bareq ama qaqet mai. (Mak 10:45)

Ma Jon I Ai De Qe Qukmes Te Ama Qaqet

Matiu 3.1-12; Luk 3.1-18

1 ¹Lunger iara ama Lengi ama Atlunget sevet ma Iesus Kristus, ama Ngemumaqa aa Uimka. De lunger iara ama lengi nge men taqurliani.

²Murl iaq, ama Ngemumaqa aa Aamki na qa, i aa rlenki ma Aisaia. Dai qa iil ama lengi nagel ama Slurlka. De qatikka qa taqen taqurliani, ma',
"As laip ngu nem a qeq ip kel sil ne gua lengi. De diip ke uirl se ngi de qa tuvem ne gia rletki sagel ama qaqet. *Mal 3.1*

³ "Diiv iak ka taqen slep per ama qerlingki i ama ausaqi na qi, I diip ke sil taqurliani, ma',

"Ngene seserl ver a ngen a viirang ip diiv ama Slurlka qa ren.

Taqurla de ngen druvem ne ama aiska ip diiv ama Barlka qa ren." *Ais. 40.3*

⁴Baiv aa de ma Jon dai sa qa men pet luqia ama qerlingki i ama ausaqi na qi. De ma Jon i ama Ngemumaqa aa Aamki na qa. Dai qe su ra taqurliani ma', Ngen ngim temanau ne a ngen a viirang de ngu ukmes tem ngen ip ngene reqerl iari ai ngene guirltik per a ngen aa rut. Arik ngene tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe suquv a ngen a viirang mai. ⁵De buup ne ama qaqet navet ma Jarusalem de naver ama qerlingki ma Judia re narliip te narli aa lengi. De ra mit be ret lu rem ka mer ama kainaqi, i ara rlenki ma Jodan. Ariq aiv iak ka sekdem mer aa viirang de diip ma Jon ke ukmes tem ka met luqia ama kainaqi. ⁶De ma Jon ka urlisnas pe aa luan i ra rekmet na nget ne ama kamel ara qesing.

De qa tik men na nas ne ama liitki. De aa asmes ne ama tarang. De qep suuv ama mesu. ⁷De ma Jon dai qel sil bareq ama qaquet, ma', "Laiv iak ka ren i qa, dai aa dlek peviit. Dap ngua dai gua dlek manep i ngua dai ama gilka na ngua. I quasik mager ip ngu lemerl luqa aa ilaing, i ama Barlka na qa malai. ⁸I sa ngua ukmes tem ngen mer ama kainaqi naik, dap diip ka, dai qe ukmes tem ngen ne ama Qevepka ama Glasingaqa.

Ma Jon Ka Ukmes Te Ma Iesus

Matiu 3.13-17; Luk 3.21-22

⁹Baiv aa de quasiaq ama ainkules de ma Iesus ka men navet ma Nasaret pet luqia ama qerlingki ma Galili. I qa men sagel ma Jon be ka uk ka mer ama kainaqi ma Jordan. ¹⁰Baiv aa de ma Iesus ka aang namer ama kainaqi. De qa lu ama uusepka i bing men na qa. De qa lu ama Qevepka ama Glasingaqa i qat den se daleng me qa. I qatikka raquarl ama gelaveqi i qi kivarl manep. ¹¹De aa Mam ka taqen naivuk nep ma uusepka ma', "Maikka Nguaimka ama atluqa na ngi. I maikka ama arlias per a ngua malai never a ngi. I maikka ngu rarlik ngi!"

Ma Satan Ka Siquat Ne Ma Iesus

Matiu 4.1-11; Luk 4.1-13

¹²De ianai de ama Qevepka ama Glasingaqa qa nem ka savet luqia ama qerlingki i ama ausaqi na qi. ¹³Be qurli qa naik gel ama aurl muqas muqas pet luqia ama qerlingki. De ma Satan ka siquat na qa vet lungera ama niirl, ama malev ama rlatpes. De verleset lungera ama niirl de ama Angeluqena ra men be ra mat never a qa.

Ma Iesus Ke Rarles Ne Aa Lat Pet Ma Galili

Matiu 4.12-17; Luk 4.14

¹⁴Baip maget de ma King Herot ka mu ma Jon pe ama karabus. De naset luqa ama nirlaqa de ma Iesus ka mit saver ama qerlingki ma Galili. De qa arles ne aa rletki i qel sil ne ama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget. ¹⁵De qa taqen ma', "Sa lu iara dai ama Ngemumaqa ka mu ama nirlaqa ip diip ka dai qe uas tem ngen, be ngene ngim temanau ne ama viirang. De maikka ngene raneng ama atlunger ama lengi.

Ma Iesus Ka Nes Te Ama Rlatpes Na Ra

¹⁶Baiv aa de ma Iesus ka mit sever ama serlegeska aam i aa rlenki ma Galili. Be qa tit dengerlking dai qet lu ma Saimon ke ne aa rlikka ma Endru. Ket lu iam ian dru ama segenaqi te ama serlik i ai de ian bisnis sademna. ¹⁷De ma Iesus kes nes sagel iam, ma',

"Uan den, iv uane na ngua ip ngu su uin iv uane nging demna ne ama qaquet ip taquarl uane qiat ne ama serlik. ¹⁸Taqrula de masna ian mu ian a

segen. De ian diit naser a qa. ¹⁹De nakka qa mir i manep dai qa lu iaiam ma Sebidi aa uimiam ma Jems ke ne ma Jon. I ian druvem ne ian aa segenaqi dama siviini. ²⁰Baiv aa de ma Iesus ka nes tem iam. De ian mit dap kurl iane mam ma Sebidi dama siviini ke ne aa buaiskena. Dav ian mit naset ma Iesus.

Ma Iesus Ka Nem Ama Iauska Never Iak

²¹Baiv aa de ra men be ra mas pet ma Kapanaiam, be ra man sev ama Lautu arla Vetki. De ma Iesus ke rarles aa, i qe su ama qaqet. ²²Dai re nanses i qe taqa su ra, i qe taqa su ra ne ama dlek. I quasiaq ai qe su ip taquarl lura ama Tiksiqena i re su ne ma Moses aa Lengi nagel ama Slurlka, i qatias ke su muqas. ²³⁻²⁴De masna iak ka man sep ma Lautu-vem-ki, i ama iauska ver a qa. De qes nes ma', "Ngi ma Iesus, ngia men ip ngi tekmet na uut nanaa? Ani ngi narliip ngi lenges nauut. Sa ngua drlem se ngi, i ngi nagel ama Ngemumaqa, de ngi tekmet ne aa rletki ne ama revan!"

²⁵I ma Iesus ka taqen slep sagel ama iauska ma', "Sung na ngi. De ngi iit navet luqa ama quatka." ²⁶De ama iauska qa quiv ama qaqeraqa maden, de qes nes maden. De qa mit naver a qa.

²⁷De lura ra ngim dai re nanses de ra taqen taqurliani ma', "A qeq a iara nanaa? I qe su re ama iames-nget ama lengi, de qurl ama dlek per a qa. I qatias qem nem ama iaus naver ama qaqet be maikka ngere narligel, de nge tit."

²⁸De raqurla de verik se ama lengi sevet ma Iesus per ama qerlingki ma Galili.

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Ne Ama Qaqet I Buup

²⁹De ma Iesus ke ne aa liinka ra mit nev ama Lautu arla vetki, be ra mit sep ma Saimon ke ne ma Endru ian a vetki. De ma Jems ke ne ma Jon iane na ra. ³⁰De ma Saimon aa rluaqi are nan dai qi temarl maden. I maikka ama qaserlki qi bungmet na qi, be ma Iesus ka men de masna ra sil ba qa. ³¹De ma Iesus ka mit be qa raneng ara ngerik de qa maarl na qi. De verleser ama arlemki mai naver a qi. De qi nin ama asmes bareq a ra. ³²De se rletklet de ama qaqet ta men se lura ama arlem per a ra ngen ama iaus per a ra sagel ma Iesus. ³³De ama qaqet naver ama luqup ta iing demna mirlek ne ama vetki. ³⁴De ma Iesus ka rekmet de maget ne lura i re temarl, i re temarl muqas muqas. Ai de qem nem ama iaus naver iari. De ma Iesus dai qa riktik de ama iaus, i quasik ke narliip nge tis ka. I qat drlem ai nget drlem a qa.

Ma Iesus Ka Tit De Qet Matna Vet Ma Galili

Luk 4.42-44

³⁵De ma Iesus ka brlaing be deng i ama durlaikka qa rarles i qek nak. De ma Iesus ka maarl de qa mit nep ma vetki. De qa rekbu nev a vetki de

qa mit naver ama luqup sever ama qerlingki i quasiq ama qaqet. I ngerek se qa. De qa raring sagel aa Mam. ³⁶Dap ma Saimon ke ne aa rluavik ta mit be re mali rem ka. ³⁷Be aip ta lu qa de ra taqen ma' "Maikka buup ne ama qaqet i ama quatta ngen ama nankina dai re mali rem ngi. ³⁸Dap ma Iesus ka virliit ama lengi sagel ta ma', "A den se ra. Dap diip ngul sil per iang ama luqup. I qatikka ama Slurlka qa nem ngua sagel ta." ³⁹Baiv aa de qa mit per ama luqup mai per ama qerlingki ma Galili. De qel sil ba ra ve ama Lautu-arla-vet mai. De qem nem ama iaus naver iari i ama quatta ngen ama nankina.

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Te Ama Arlemki Ama Laippa
Matiu 8.3

⁴⁰De iak ka men sagel ma Iesus i ama arlemki ver aa qetdingki. De qa aan aa buum de qa taqen ma Iesus ip ka raat never a qa. De qa taqen ma', "Katikka ariq aip ngi narliip dai ngi rekmet de maget na ngua de ngi lemerl ngua." ⁴¹De ma Iesus ka maarl de qa mu aa ngerik per a qa, de qa taqen ma', "Ngu narliip ngua raat never a ngi. I ngu lemerl ngi." ⁴²De sakka mais de ama atlu aa qetdingki, i verleset aa bias never a qa.

⁴³De ma Iesus ka taqen madlek i qem nem ka. ⁴⁴De qa taqen ma', "Sung. Maikka ngia tit de qurla ngil sil bareq aret maden. Dap ngi iit sagel ama barlka i luqa i qe uas te ama Lautu ara rletki. Dap ngi iit ngi sil ba qa ip ke lu gia qetdingki i sa maget na qi. I ngi iit de ngi rekmet taquarl murl ma Moses ka iil ip ngin ban ama sipsiviini sagel ama Lautu arla Barlka. Dai diiv ama qaqet tet lu ai verleset pet gia qetdingki."

⁴⁵Baip luqa qa mit be qel sil maden be aa lengi nge taarl ne ama qaqet per ama luqup mai. Taqurla be quasik mager ip ma Iesus ka ren naik saver iaiq ama luqupki, i diiv ama qaqet te iing demna ip tet luqa. De naqatikka aiv aa de ma Iesus dai qurli qa ve ama qevel. De buup ne ama qaqet naver ama luqup mai dai ra men sagel ka.

Iak Ama Ding Ne Aa Ngerik Ngen Aa Ilaing
Matiu 9.1-8; Luk 5.17-26

2 ¹De naser iang ama niirl, de ma Iesus ka guirl saver aa luqupki ma Kapanaiam. De ama qaqet navet luqia ama luqupki dai sa ra narli ai sa qa guirl. ²De ra iing demna ve ama vetki. De qe su ra te ama Lengi ama Atlunget. I maikka buuv ama vetki, be vesdet mer ama tarlka be quasiq a nge ama ngilka. De ma Iesus dai qurli qa varlen me ra ve ama vetki. ³De ama rlatpes na ra, ra men i re tal iak pe ama ruikka. Luqa i ama arlemki mer aa lan, be quasik mager ip ka tit. ⁴De re tal ka sagel ma Iesus. Dap kuasik mager ip ta iit sagel ka, i raquarli buuv ama vetki ne ama qaqet. De raqurla de ra durl men ama demka ve ama vetki revev taquarl te ma Iesus i muk pe ama vetki. Aiv aa de ra aarl ne ama kasik

per ama ruikka. De ra serlek ne ama kasik manep sa ma ruikka se qa sede ma Iesus aa snaing. ⁵De ma Iesus ka lu ra de qat drlem ai ra tu araa qevep ai mager ip ke rekmet de maget ne luqa iara. De ma Iesus ka taqen sagel ama arlemki-vem-ka ma', "Guakka, ngua verik per a ngi te gia viirang mai. De ngua verleser iirang."

⁶⁻⁷De iari ama Tiksiqena, i ai de ra su ne ama Moses aa Lo, dai ra mugun pe luqia ama vetki. Dai ra tu araa qevep ma', "Kuasik mager ip ka taqen taqurla. I qatikka ama Ngemumaqa naik dai mager ip ke teviktem se auur a viirang."

⁸⁻⁹De masna ma Iesus kat drlem araa tuaqevep. De qa taqen sagel ta ma', "Arik be ngen dru a ngen a qevep malkuil sevet gua lengi. Ngu lu a qeni nanaa dai ama mereqes ne iini? Kua liina i aip ngua ruqun ma', "Sa ngua reviktem se gia viirang", dap kua liina i aip ngua ruqun ma', "Ngia raarlviit de ngia tit." ¹⁰Sakka ngua rekmet ne liina, dai diip ngen drlem a ngua. I ngua dai ama qaqet araa Rarlimka na ngua. Dai mager ip ngu suquv ama viirang mai never ama qaqet." ¹¹De ma Iesus ka taqen taqurla de saqiaskerlka qa ngim sagel ama arlemki-vem-ka, i qa mas pe ama ruikka. De qa taqen ma', "Ngia raarlviit. De ngi at gia ruikka de ngi iit se qa sep gia vetki. I sa maget na ngi." ¹²De ra ngim, dai ra lu qa i qa maarlviit. De qa mer aa ruikka. De masna qa mit sev aa vetki. De maikka ama qaqet mai re nanses nevet liina. De maikka ama marl na ra never ama Ngemumaqa. De ra taqen ma', "Ai de quasiaq uut lu a qek ka rekmet taqurla."

Ma Iesus Ka Nes Te Ma Levi

Matiu 9.9-13; Luk 5.27-32

¹³Baiv aa, de ma Iesus kerl guirl ip ka tit per ama qerlapka aam ama serlegeska ma Galili. De buup ne ama qaqet ta men sagel ka. De qa rarles i qe su ra te ama Ngemumaqa aa lengi. ¹⁴Baiv aa de qa tit be qa lu iaq aa rlenki ma Levi. I luqa i aa mam ma Alpius. I qe tekmet ne aa rletki ve ama Gaman aa vetki. I qa ter ama takkis nagel ama qaqet. De ma Iesus ka mit sagel ka. De qa meraqen a qa ma', "Ngia ren naser a ngua." De ma Levi qa maarlviit be qe na qa. ¹⁵Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura de ma Levi-qena dai ra tes ama asmes pe ma Levi aa vetki. I buup na ra de buup ne ama vura varlen me ra. I lura raqurla, dai ra tit naset ma Iesus. ¹⁶De iari ama Parasiqena i re su ne ma Moses aa lengi ra men. Dai ra lu ma Iesus i qa tes ke ne ama vura. (I lura i ai de ra ter ama takkis bareq ama Gaman Rom.) Dai ai de ra snanpet ne aa risura ma', "Ngu lu nanaa be ma Iesus ka tes ke ne lura ama vura?" ¹⁷De ma Iesus ka narli raqurla de qa sil ba ra ma', "Sa ngen drlem, ai ama doktaqa dai qa tat never ama arlem per a ra. Dap kuasiaq ai ip ka tat never ama atlura. I sa ngua men taquarl ama doktaqa ip ngua tat never ama qaqet te araa viirang. Dap

kuasik mager ip ngua tat navet lura i ra tu araa qehev ai ama atlura na ra.

Liina I Ra Tiirl Ama Asmes
Matiu 9.14-17; Luk 5.33-39

¹⁸Per iaq ama nirlaqa, de ma Jon aa liinka de ama Parasiqena nep ma Lautu i qurli ra de ra tiirl ama asmes. I qatikka ama Lautu arla gamansena. De iari ra men, be ra snanpet ne ama Iesus ma', "Iara dai ma Jon aa liinka de lura ama Parasiqena nep ma Lautu dai ra tiirl ama asmes ip te taqa lautu. Dap luqa ama liinka naser a ngi dai quasiaq ai qe tekmet taqurla." ¹⁹De ma Iesus ka guirltik sagel ta ma', "Nanaa? Ariq iak ke tekmet ne ama asmeski ama slurlki bareq aa rluavik dai diiv ama marl na ra, be diip kuasik ta tiirl. ²⁰Dav arik luqa ama atluqa qa tit sangis nagel aa rluavik dai diip ta tiirl ama asmes. I laip gua rluavik dai diip ta tiirl ama asmes never a ngua. I laip pet luqa ama nirlaqa i ngua tit namen na ra dai diip te tekmet taqurla. ²¹Ngi lu, kuasik mager ip ngi qut se ama iamesini ama luanini mer ama demka men ama luanki ama murlaski. I arik te tekmet taqurla dai diip liina ama luanini i iini nge vesdet mer ama demka dai saqiaskerlka diiv iini ngerle rlekmet be ma a demka ama slurlka men ama luanki ama murlaski. ²²De ngi lu, taquarl ama rliinki i ngia nes ki ne ama suaing, de ngia iin me qi i ama iameski. De saqiaskerlka aiv aa de ngi nin me qi naset ne iang ama suaing, dai quasik mager ip ma mang nget. I diip rlev ama rliinki be lenges ne ama asmes, i raquarli ama murlaski."

Liina Aip Ta Tekmet Nanaa Ver Ama Lautuqa
Matiu 12.1-8; Luk 6.1-5

²³Per iaq ama lautuqa de ma Iesus ke ne aa liinka, ra tit nep ma aiska varlen ama sleng. De lura i araa sleng dai maget gel ta ip ma Iesus kena dai ra ter ama asmes, be ra tes. De ra tit, be re bingbing se nget de ra tes nget. ²⁴Dav ama Parasiqena nep ma Lautu dai ama qurek per a ra. De ra taqen slep sagel ma Iesus ma', "Gia risura ra merarlik ama Lautuqa. Katikka ngen drlem i quasik mager ip ta ter ama asmes per ama Lautuqa." ²⁵De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "Kua ngi snanpet se gua risura? Dap ngen drlem i murl ma King Daivit ka uas te auur a serlura de qa mit ke ne aa liinka. Dap kuasiaq araa nge ma asmes. I ama getki vem ta maden. ²⁶Dai ra mit sev ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki de ra mes ama bret. Dap kuasik mager ip ta es nget i raquarli lungera ama bret dai barek lura i ra uas te ama Lautu-vem-ki. Dap katikka luqa ma Abaiata i qa uas te ama Lautu arla vet, dai qa rarlisdem ip ta tes lungera ama bret." ²⁷De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Murl ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama qaqet nauirl. Baip nasat de qa mu ama Lautuqa ip masmas per a ra.

I luqa ama nirlaqa ip ka tat naver ama qaqet. Dap kuasiq ai ama nirlaqa iv ama qaqet teng ning me qa. ²⁸I ngua dai ama qaqet araa Rarlimka na ngua. De ngua dai gua dlek peviit be mager ip ngu uas te ama Lautuqa.

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Ne Ama Ding Ne Aa

Rik Per Ama Lautuqa

Matiu 12.9-14; Luk 6.6-11

3 ¹Saqiaskerlka ma Iesus ka man sep ma Lautu arla Vetki. De qurl iaq ama ding ne aa ngeriqit i neng per aiit mas. ²De ma Iesus aa qumespik dai qurli ra i re taqam ngim per a qa aip kua diip ke rekmet de maget ne luqa ver ama Lautuqa, i qa iing ama Tiksiqena araa lengi. I re narliip ta taarl na qa sevet liina. ³De ma Iesus ka meraqen luqa ama ding ne aa ngeriqit ma', "Ngia an. Ngia raarl gel ngua." ⁴Baiv aa de qa snanpet ne ama qaqet ma', "Ma Moses aa lengi nge sil nanaa sever ama Lautu arla nirlaqa? Kuarl ama Lautu arla nirlaqa iv uut tat never ama qaqet?"

Dap kuasiq a qek ka guirltik liina. ⁵Dap ma Iesus dai qa ngim miqet dai qet lu ra i ama dul men araa ning. Dai de ma Iesus dai nakka ama qurek per a qa i raquarli ama merlenka ver aa rutka sevet liina. De qa meraqen sagel luqa ama ding ne aa ngeriqit ma', "Ngi reterl vet gia ngeriqit."

Taqrula de qa reterl ver a ngeriqit be saqi ama atliit ip taquarl i aa uiit. ⁶De masna ama Parasiqena nep ma Lautu ra maarl de ra tit ip te kaivung, te ne ma Herot aa uaq ama liinka. De rel sil ba na ip te lu re a nge ama aiska ip te veleng ma Iesus.

Buup Ne Ama Qaqet Ta Iing demna Ver Ama Qerlapka-aam

⁷Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet ma Kapanaiam. Be ra mit saver ama qerlapka aam ma Galili. De buup ne ama qaqet ta men naser a qa, i ra naver ama luqup maden maden. I iari naver ama qerlingki ma Judia. De iari navet ma Jarusalem, ⁸de ama qerlingki ma Idama, de lura naver ama kainaqi ara rlung ma Jodan. De lura naver ama luquviirang per ama qerlengiim ma Taia qi ne ma Saidan. De ma Iesus aa lengi nge men savet liirang aa ama luquviirang. De ama qaqet ta iing demna vet ma Iesus. ⁹⁻¹⁰Pet lungera ama niirl dai buup ne ama arlem per a ra, dai maget na ra navet ma Iesus aa dlek. De buup ne ama arlem per a ra dai re narliip ta tu araa ngerik pet ma Iesus. De ma Iesus ka ruqun aa risura ip ta ruvem ne ama siviini ama giliini. I qe narliip ka rugun dem iini i raquarli buup ne ama qaqet ta rarlis ka, de re main met na qa. ¹¹Dap buup ne iari i ama iaus per a ra, dai ra men sagel ma Iesus be ra aat per aa arlim, de ama iaus ngeres nes maden, i ngere tuqun ma', "Ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi." ¹²De ma Iesus ka taqen ama iaus ip kula ngeres nes. I maikka quasik ke narliip nge tis ka, ai ama Ngemumaqa aa Uimka.

Ma Iesus Ka Mak Ne Aa Risura Ama Malepka Ngen A Iam
Matiu 10.1-4; Luk 6.12-16

¹³Baiv aa de ma Iesus ka mit sev ama damini are ves, be qes nes te lura i qe narliip ka ru ra ver aa rletki ip te na qa. ¹⁴De ra mit sagel ka de ka mu ra i ama malepka ngen a iam. De qa taqen a ra ma', "Ngu narliip kurlu ngen naa ne ngua de diip ngen dai ngenel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi bareq ama qaqet. ¹⁵Be ngurl kurl a ngen te ama dleq ip ngenem nem ama iaus." ¹⁶⁻¹⁹I ma Iesus ka mu lura ama malepka ngen a iam ip taquarl ngua iil.

I ma Saimon i aa rlenki ma Pita, de ma Jems ke ne aa rlikka ma Jon (i iane mam ma Sebidi) I ma Iesus ka mis iam ne luqia ama rlenki ma', "Ama ngemerlas pem iam". De ma Endru, de ma Pilip, de ma Batulumiu, de ma Mati, de ma Tomas, de ma Jems (aa mam ma Alpius), de ma Tadius, de ma Simion (i murl kurlu qa gel ama liinka i quasik te narliip se ama Gaman Rom). De ma Judas Iskariot. (Luqa i qa quarl te ma Iesus bareq aa qumespik.)

Ta Taqen Ai Ama Semka de aa Rlan

²⁰Baiv aa de ma Iesus ka guirl sev iaq ama vetki. De buup ne ama qaqet i saqiaskerlka ra iing demna ip tet lu qa. De ma Iesus ke ne aa risura, dai quasik mager ip ta tes ama asmes. I buup ne ama qaqet ta vesdet pe luqia ama vetki. ²¹De vet luqa ama nirlaqa de ma Iesus aa lavu ngen aa qelatpik ta men. I re narliip ta iit se qa i raquarli buup ne ama qaqet i ra taqen ma', "Luqa ma Iesus ke tekmet ne qerang iara, i qe kabaing." ²²De iari ama Tiksiqena nep ma Lautu ra men navet ma Jarusalem. Ta men be ra taqen maden. Ta taqen sevet ma Iesus aa rletki ma', "Katikka luqa, dai ama Qemka qa man sede aa rlan." Dav iari ra taqen ma', "Katikka ama Semka de aa rlan, be qem nem ama iaus ne aa dlek." ²³De ma Iesus kes nes tem ta ip te aan sagelna na qa ip te narli aa qasiquatka. De qa taqen sagel ta ma', "Kua mager ip ma Satan ka nem aa iaus naver ama qaqet? Maikka quasik mager. ²⁴De ariq ama qaqet te sikmet nas per ara Komuniti Gaman ara arlim de ra tesna dai diip kuasik kurl araa Gaman mager. ²⁵Dav ariq ama liinka dap rling met ta, be ra tesna dai diip kuasik kurli ra mager. ²⁶Dav arik ma Satan ke ne aa iaus nge tesna dai diip kuasik kurli ra mager. Maikka diip lenges lenges na nget." ²⁷De ma Iesus ka rluses ne ama lengi taqurliani ma', "Arik ngu verleset ne ama iaus angera mam aa dlek, i ngu quap se qa, dai diip mager ip ngu lenges ne aa uis. ²⁸Dav iara ngu raqal sil ba ngen, ai ama Ngemumaqa dai aa dleq ip ke nem ama viirang naver ama qaqet. Dav ariq a qek ka taqen ne a qerang nanaa ama viirang dai mager iv ama Slurlka qe suqup iirang. ²⁹Dav ariq a qek ke kereq ama Slurlka aa Qevpka dai diip lenges na qa masmas be diip kuasik mager ip ke lu ama Ngemumaqa nasat; i raquarli qa qereq ama Qevpka ama

Glasingaqa. Dai diip kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa suqup liina nade aa rlan.”³⁰ De ma Iesus ka qurl a ra te lungera ama lengi i raquarli ama Tiksiqena nep ma Lautu re kerlek ka ma’, “Ama iaus a ngere Mam de gia rlan. Be quasiq ai ngi tekmet ne luqia ama rletki ne ama dlek nagel ama Ngemumaqa.”

Ma Iesus Aa Nan Ki Ne Aa Ningambik

Matiu 12.46-50; Luk 8.19-21

³¹Baiv aa de ma Iesus aa nan, ki ne aa ningambik ta men sagel ka, be ra maarl ve ama vetki ara rlang. De ra nem ama lengiini iviit sagel ka. I re narliip ka aang sedarliiq ip ke lu ra. ³²Dav i vuk pe ama vetki dai ra iing mirlek ne ma Iesus. De iak never a ra qa ruqun na qa ma’, “Gia nan, qin ne gia ningambik dai ra darliik. I rem ngim naa na ngi.” ³³De qa virliit ba ra ma’, “Kua ngen deraqen se gunan ngen ne gua qelatpik? ³⁴As ngum ngim sagel ngen. I qatikka ngen dai raquarl gunan ngen gua qelatpik. ³⁵Ama qaqet mai i ra tit naser ama Ngemumaqa de re tekmet ne aa rletki, dai lura dai gua qelatpik.”

Mager Iv Ama Qaqet Te Narligel Ama Slurlka Aa Leng

4 ¹De saqiaskerlka ma Iesus ka maarl de qe su ama qaqet dengerlking per ama qerlapka aam ma Galili. De buup ne iari ra men, be ra iing demna ver a qa. Be raqurla be vesdet pet ma Iesus. De qa meranas sede ama siviini. De qa mugun mer iini de nakka qa aang iviit na dengerlking. Dap buup ne ama qaqet i ra mugun dengerlking. ²De ma Iesus ke su ra re ama qasiqarl-iirang ama buurlem. I qerl kuarl te ama Lengi ama Atlunget pet lungera ama niirl i qe su ra. I qel sil ba ra ma’, ³“Tak ka tit de qa tu ama gam per aa sleng. I lungera ip ta tekmet ne ama bret na nget. ⁴De vet luqa ama nirlaqa i qa tu ama gam per aa sleng dai iang nger aat pe ama aiska. De ama uaik nge men be nge mes lungera nep ma aiska. ⁵Dav iang nge aat per ama dul i quasik buup ne ama aiverem per ama dul arle ves. De masna vurl ve arle ves. ⁶De ama nirlaqa qa men, be qes nis slep de ama snagut pe ama aivet dai nge ngip. De ama nirlaqa qa iin lungera i qurli nget per ama dul arle ves. ⁷Dav iang ama gam dai nger aat pet luum aa ama aiverem i ama airung per a uum. Be lungera ama airung dai masna nge riirl. Be nge uung per ama gam be quasik lungera nge ral ama asmes. ⁸Dav iang ama gam dai nge aat per ama aiverem ama atluum. Be nge riirl, be ama slurlnget. De nge ral ama asmes. Be iang dai nge ral ama buurlem ne ama asmes. De iang dai nge ral buup katias. Dav iang dai maikka nge ral veviit. ⁹Katikka verleset ne liina, de mager ip ngene taqa mu a ngen asdem.”

Liina I Ai De ma Iesus Kel Sil I Qe Siquat

¹⁰Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra mit namen ama buurlem ne ama qaqet. Be qurli qa qe ne aa risura, lura i ama malepka ngen a iam.

De iari dai as kurli ra gelem ta, dai ra snanpet na qa ma', "Ngu lu ama rarlimini nanaa ve luqa ama qasiquatka aa rlung i ngia sil ba uut?" ¹¹De ma Iesus ka sil ba ra ma', "Katikka ngen naik dai mager ip ngen drlem ama lengi ama revan nget i ama trleses pem nget. I lunger aa dai nget sever ama luqupki ama atluqi vuusep. Be iari ama qaqet dai quasik mager ip tat drlem lungera ama lengi ama trleses pem nget. De ama Ngemumaqa qe trles aa lengi vet gua siit, taquarl murl ama Ngemumaqa ka quarl te ama lengi bareq iaq ama Slurlka aa Aamki na qa. ¹²I qa taqen taqurliani, ma',

"Laip tem ngim dap kuasik tet lu a qeni. Te narli ama lengi dap kuasik ta drlem ama rarlimini. Naqerl arik te narli nget, de re guirltik per araa rut, dai diiv ama Ngemumaqa qe suquv araa viirang."

Ais. 6.9-10

¹³De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngen lu arik kuasik ngen drlem ama rarlimini navet luqa iara, dai quasik mager ip ngen drlem gua lengi i laip ngul sil na nget. ¹⁴Ngen ne narli. Luqa i qa tu ama gam, dai raquarl luqa i qel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi bareq iari ama qaqet. ¹⁵De ama Ngemumaqa aa lengi dai nge aat per iari ip taquarl ama gam i nger aat pe ama aiska. De masna ma Satan ket lu ra i re tal ama lengi. De diip masna qa ren be qa reng ama lengi nade araa rlan. ¹⁶Dav iang nge aat pet luus aa i ama dul. De lunger iara ama Ngemumaqa aa lengi i nge men gel iari de ama marl na ra. ¹⁷Dap lunger iara ama lengi dai quasik ta mer a nget ip ta ru nget de araa rlan. De ariq aiv ama Ngemumaqa aa qumespiq i re serlin a ra i raquarli re tal aa lengi, dai diip te ngim temanau na qa. ¹⁸De iang ama gam nge aat pet luus aa i ama airung. Dai ama qaqet dai raquarl lungera ama gam, i rat drlem se ama Ngemumaqa aa lengi. ¹⁹De ama aivetki araa tekmeriirang nger uung per araa tuaqevap. De maikka re narliip se ama qelaingka ngen ama bisnis. De qatikka ra tu araa qevap sevet liirang aa, be liirang aa nge lenges ne ama Slurlka aa lengi. De liirang aa nge iais per a ra. ²⁰Dap lunger iara ama gam dai nge aat per ama aiverem ama atluum. Be nge riirl de ngere tal ama asmes. I iang nge ral ama asmes be maget kurl ama rlaun ama malev ama depguas. De iang nge ral, be maget kurl ama rlaun ama malev ama ngeriqit ngen na qa. De iang dai maikka nge ral veviit, be maget kurl ama rlaun ama 100. (Katikka verleset aa.)"

Ama Mudemki I Ra Aandem Ki

Luk 8.16-18

²¹De ma Iesus ka rluses ne iang ama lengi i qa taqen ma', "Lua i ngia aandem ama mudemki dai quasiq ai mager ip ngi nes ki mer ama suupinki. De quasik ngi trles ki re mani ver ama laiqi ruut. Dap ngia tu qi sekgames. ²²Ama qaqet i re tekmet ne ama tekmeriirang ama trleses

pem iirang dai nasat de vuk se iirang, i ai de re tekmet niirang. I laiv ama nirlaqa qa ren de vuk siirang sekgames. ²³I verleset liina de mager ip ngene raqa mu a ngen asdem. ²⁴Ngene narli, mager ip ngene taqa mu a ngen asdem savet lungera iara ama lengi. Kuarl aip ngi kot se iari ne ama lengi dai diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngi ne ama lengi raqurla. Dap sa ngene narli gua lengi dai diiv ama Ngemumaqa qe rluses ne aa tuvutki bareq a ngen peviit. ²⁵De ariq iak ka at lungera ama lengi dai diip ke ral ama adrlem peviit. Dav ariq iak ke narliip ke narli ama denes niirang never ama Slurlka aa lengi dai diip ke lenges na nas.”

Ama Qasiquatka Sever Ama Gam

Matiu 13.31-35

²⁶De ma Iesus ka taqen ne iang ama lengi ba ra taqurliani ma’, “Ama Ngemumaqa i qe uas tem uut dai raquarl luqa i diip ngul sil sever a qa. Murl luqa qa qutserl ama gam per aa sleng. ²⁷De qa mit naver aa sleng be qurli qa ve aa vetki, be quasik ka drlem aiv ama a gi nge riirl aa asmes per aa sleng. Dap masna lungera nge riirl be ama barlNget. ²⁸Katikka ama aiverem dai uum ara dlek be uum nge riirl ama asmes per aa sleng. Dap nauirl dai qa lu ama vulaiqi i vurl. Baiv aa de qe riirl, de qa lu ama ngerlaingki. Baiv aa de sa qa lu ama asmes i maget na nget. ²⁹De sa aip maget ne ama asmes dai diip masna qa tit de qa ter a nget. (Perleser aa.)”

³⁰De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Diip ngu sil sever ama Ngemumaqa aa rletki, ne liina iara ama qasiquarl-ini. ³¹Iaq ama mengka i qat drlem sa mu ama gamiirang ama giliirang. I maikka ama giliirang. I luqa ama mengka dai uut tis ka ma Mastet. ³²Ariq aiv iak ka qutserl lungera ama gam per aa sleng, baiv aa de nge riirl viit be nge tu ama gam. I qatikka luqa ama mengka dai ama slurlka naver ama liltem mai ver ama sleng. De ama uaik nge men de nger a tuqun met ka pe ama uupka. De nger a teq angera vet met ka. Katikka liina nge sil sever ama Slurlka aa rletki i qi riirl. Perleset aa.”

³³De ma Iesus kel sil bareq ama qaqet ne lungera ama lengi. Maikka qa su ra ne ama lengi i maget kur araa tuaqevap. ³⁴Katikka qa taqen ama lengi ama trleses pem nget sagel ta. Dav arik ngerek se qa qe ne aa risura dai maikka qe taqal sil ne ama rarlimini bareq a ra ne lungera ama lengi.

Ma Iesus Ka Riktik De Ama Qaik Ama Lauri Vem Nget

Matiu 8.23-27; Luk 8.22-25

³⁵Katikka vet luqa ama nirlaqa sa rletret de ma Iesus ka ruqun aa risura ma’, “Diiv uur iit seruarl saver ama serlegeska aam.” ³⁶De re na qa, ra mit dap kurl ama qaqet i buup dengerlking. De iari re na ra, ra mit de iarang ama siviirang. ³⁷De nakka quasiq ama ainkules de ma laurlka qa men ama slurlka be ama qerlap nget dan samer ama siviini. Be ama siviini, dai ama qares iv iini nget dan.

³⁸Dap ma Iesus dai qa mu aa ningaqa ver ama piluqi i qe brlaing. I qurli qa seq ama siviini angera rlung. De ra vileng a qa de ra ruqun na qa ma', "Aura Tiksiqa. A qares iv uure srluup. Ngu lu nanaa be quasik ngi tu gia qevap sever auut?" ³⁹De ma Iesus ka maarlvit de qa riktig de ama laurlka ngen ama valeng i qa meraqen ma dlek sagel iam. De ama laurlka dai verleset, de ma valeng dai verleset be maikka ama sungiit. ⁴⁰De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Ngu lu nanaa be ngeneng ning? De ngu lu nanaa be quasik ngen dru a ngen a qevap marevan sever a ngua?"

⁴¹De maikka reng ning maden de ra taqen sagelna ma', "Maikka ama laurlka ama slurlka ngen ama valeng ama slurlnget, dai ngu lu nanaa be ian narligel ka? Maikka luqa iara ma Iesus dai maikka qa muqas."

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Never Iak Be Nge Man Sep Ma Velam

Matiu 8.28-34; Luk 8.26-39

5 ¹Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra men dama siviini be savet ma Garisa. ²De vet luus aa dai qurl iak mer ama matmat. I luqa dai ama iaus per a qa. I qatikka ai de qa brlaing mer ama demka. Be maikka quasik mager iv a qek qe qel ka. ³⁻⁴I qatikka ai de vet, de ra kuap mer aa ilaing de aa rik, dap katikka ai de qe bing met ne ama sen ngen ama rop namer aa ngerik ngen aa ilaing. I lungera ama iaus per a qa dai a nger aa dlek peviit. ⁵Dap per ama niirl mai de ngen ama rlen dai ai de qe nging mirlek ne ama matmatki. De qes nes maden, de qe sikmet nanas ne ama dul.

⁶De qa lu ma Iesus kena i reng aang namer ama siviini i qurli qa sangis na ra.

Baiv aa de qa uaik sagelna na ra. De qa aan aa buum gelna ne ma Iesus. ⁷⁻⁸De ma Iesus ka meraqen sagel ama iaus, i qurli nget per a qa, ma', "Ama vu ngen ama iaus. Ngen diit navet luqa."

Dap lungera ama iaus dai maikka ngeres nes maden met luqa, de qa taqen ma',

"Katikka uut drlem ama Ngemumaqa i qurli qa daleng ama tekmeriirang mai de qurli qa revuk. I ngi, dai aa Uimka ma Iesus. Kua ngi narliip ngi lenges na uut? Iara ngu tekgel ngi ip kula ngi qurl auut iara te ama getget." ⁹De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngia risnas ba ngua."

De ama iaus nge meraqen ma', "Auur a rlen i buup, i raquarli buup nauut pet luqa iara." ¹⁰De saqiaskerlka ngeres nes i ngere tuqun ma Iesus ma', "Kula ngi nem uut sa sangis." ¹¹De vet luus aa dai buup ne ama velam i qurli nget de nge tes per iani ama damini. ¹²De lungera ama iaus ngeres nes sagel ma Iesus ma',

"Ngi nem uut sep ama velam." ¹³De ma Iesus dai maget gel ka ip nget tit. De masna nge mit nevet luqa. Be nge raarl kutnas pe ama velam. De

lungera ama velam dai ama qabaing per a nget. De nge meriirl ne ama damini. Be nge aat de ama arluriit sev ama serlegeska. Be nget mai nge suup. I lungera ama velam dai ama 2,000 na nget.

¹⁴Dap lura i ai de ra uas te lungera ama velam dai ra uaik de rel sil maden bareq ama qaqet per ama luqup mai. Taqurla, de buup ne ama qaqet ta mit i ra lu liina. ¹⁵Be ra iing demna vet ma Iesus. Be ra lu luqa, i maget na qa naser ama iaus de ra lu qa i qa urlisnas pe ama luanki. De qa raqa mugun. Dap lura i ra lu qa, dai maikka reng ning. ¹⁶De lura i ai de ra uas te ama velam, dai ra tit de rel sil bareq ama qaqet, i lura i rat den gel ka. De rel sil sevet luqa ama qabaing-per-a-qa. De rel sil sever araa velam i lenges na nget. ¹⁷De ama qaqet ta rekmet ne ama lengiqi ama alkuil-vem-ki ip masna ma Iesus ka iit nagel ta.

¹⁸Taqurla de ma Iesus ka sik sede aa siviini. De luqa i medu ama iaus per a qa dai qa dleq ip ke ne ma Iesus. ¹⁹Dap ma Iesus dai qa qel ka ne ama lengiqi, ma’,

“Ngi guirl de ngi sil barek gi mamiam, de gia liinka, i ngi sil ba ra sever ama Ngemumaqa aa ngimsevetki sagel ngi.”

²⁰Baiv aa de luqa qa tit, be qa tit, be qa tit saver ama luqup pet luqia ama qerlingki, i ara rlenki ma Dekapulis. De qel sil vet lungera ama luqup sevet ma Iesus aa ngimsevetki sagel ka, i qa mat never a qa. De ama qaqet ta narli liina de maikka ra nanses.

Iesus Ka Lemerl Ama Nanki De Qa Maarl Ne Ama Gilki

Matiu 9.18-26; Luk 8.40-56

²¹De ma Iesus ke ne aa risura ra mit seruarl ne ama serlegeska. De buup ne ama qaqet ta men sagel ta dengerlking. ²²De iaq aa rlenki ma Iares, i ama barlka nep ma Lautu vet luqia ama luqupki i qa men. De qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim. ²³De qa snanpet sagel ma Iesus, i qes nes sagel ma Iesus ma’, “Nguia uimki ama gilki dai sakka ma qares ip kip ngip, i ara ages ama malepka ngen a iim, dai maget ip ngia ren ip ngia ru gia ngerik per a qi ip luqia ama arlemki dai diip perleset a qi.”

²⁴De ma Iesus ke ne are mam ian mit.

De buup ne ama qaqet ta tit naser a qa be ra iing demna ver a qa. ²⁵De iaiaq ama nanki i qi temarl i ama iaqunki-se-qi. Dap luqia ama arlemki dai katikka qurli qi se qi be deng per ama ages ama malepka-ngen-iim. Dap perleser ara qelaing i qin ban ama doktaqena. ²⁶Dap kuasik maget na ra ip te rekmet de maget na qi. De ra qurl a qi te ama marasin sever ama getget dap luqia ama arlemki dai qi riirl, be sakka ama slurlki maden. ²⁷De luqia ama nanki qi narli sevet ma Iesus de qia men sagel ka. De qia tu ara qevap ma’, ²⁸“Arik ngu rek per a qa dai diip maget na ngua.” ²⁹De luqia ama nanki qia rek per aa luan men na qa. De masna verleset ama arlemki never a qi. Be se ama atluqi na qi.

³⁰De masna ma Iesus ka ngim te aa rlung, i raquarli qa narli sever iang ama dleq i nge mit pe liina, i qia rek per a qa. De qa snanpet na ra ma', "Nema qa raneng mene gua luan?"

³¹De aa risura ra guirltik sev aa qen ma', "Buup ne ama qaqet ta vesdet per a ngi dap ngu lu nanaa be ngi snanpet na uut taqurla? Uut dai quasiq uut drlem aip nemka. Dav ani buup ne ama qaqet ta tu araa ngerik pet gia luan." ³²Dap ma Iesus dai qam ngim i qa narliip ka lu aip nema nge rek per a qa. ³³Dap luqia ama nanki qing ning maden, i raquarli qia drlem ai qi. De qia men be qi aan ara buum pet ma Iesus aa arlim. De qia sil ba qa sever araa tekmeriirang mai. ³⁴De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Maqi, sa ngia tu gia qevpep sever a ngua be sa maget na ngi. Be mager ip ngia tit ne ama arlias i gia arlemki dai verleset na qi."

³⁵De vet luus aa i ma Iesus ka taqen sagel ama nanki de iari ra uaik be ra men sagel ma lares. De ra sil ba qa ma', "Tares, arlem uut, i ngiaimki qia verleset, be ama iauski na qi. Be qurla ngen deraqen ma Iesus ip ka ren. A den, i diip kuasik maget na qa ip ka raarl na qi."

³⁶Dap ma Iesus dai quasik ka tu aa asdem ip ka narli araa lengi. Dap ka ruqun ma lares, ma', "Kuasik ama merlenka ver a ngi. Katikka ngia tu gia qevpep sever a ngua." ³⁷De ma Iesus ka qel ama qaqet mai dap naqerl ma Pita de ma Jems ke ne aa rlikka ma Jon, i ama depguas na ra, dai ra tit te ne ma Iesus sep ma lares aa vetki. ³⁸Baip ta men sep luqia ama vetki de ma Iesus ka lu ra i ama dengiigl met ta. De rek nak maden. ³⁹De qa man iviit de qa tuqun na ra ma', "Kula ngenek nak. De quasiq ama dengiigl met ngen se luqia ama gilki. I qatias kuasik ai qia ngip, dap ki brlaing." ⁴⁰Dap ta kerlek ma Iesus de ra taqen maden sa qa.

De masna ma Iesus ka nem ta nep luqia ama vetki. De qa mer ama gilki ara mamiam de aa risura ama depguas na ra. De ra mit samet luqia ama rumki ip ta lu qi. ⁴¹De ma Iesus ka raneng ama gilki ara ngerik de qa taqen ne ma Judaqena araa lengi ma', "Talita kumi."

Liina ma', "Gua gilki ngia raarlviit."

⁴²De luqia ama gilki dai qia maarl de qia tit. De maikka re nanses i ra lu liina. ⁴³De ma Iesus ka ruqun are nan ma', "Diip ngi qurl a qi te ama asmes. Dap nani ngua tit de quasik ngu narliip ngen tit de ngenel sil bareq iari sevet liina."

A Nasaretkena Ra Ngim Temanau Ne Ma Iesus

Matiu 13.53-58; Luk 4.16-30

6 ¹Ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet luqia ama luqupki. De ra mit saver ama luqupki ma Nasaret i murl ma ka iirl. ²⁻³Baiv aa de ama Lautuqa qa men de ma Iesus ka mit be qe su ama qaqet pe ama Lautu arla Vetki. De buup ne ama qaqet ta mugun de re narli aa lengi. De maikka re nan se aa drlem.

De ra taqen ma', "Luqa dai quasiaq ai ama barlka na qa. Dap ka dai qatikka ama kamdaqa, i ma Maria are uimka. I uut drlem se aa ningambiq i ma Jems de ma Joses de ma Judas ke ne ma Saimon. De uut drlem aa gilta ama nankina. Dap ngu lu nanaa be aa drlem nge men, be qe tekmet ne lungera varlen ama qaqet ama dlek-pem-nget." De ra taqen taqurla de maikka ra qirlvem se qa.

4 De ma Iesus ka virliit ba ra ne ama lengiini ama trleses pem iini taqurliani ma', "Ariq aiv iak, i ama Ngemumaqa aa Aamki na qa, ka tit kel sil ne ama Slurlka aa lengi bareq ama qaqet per iang ama qerleng dai diip te narligel aa lengi. De maikka diip te narliip se qa. Dav ariq aip luqa qa guirl sagel aa seviraqi be qel sil bareq a ra, dai maikka diip kuasik te narliip se qa. 5-6 De ma Iesus ka aakmenses i raquarl i ama qaqet navet luqia ama luqupki dai quasik ta tu araa qevap sever a qa i ama Ngemumaqa qa nem ka savet luqia ama rletki. Dai quasik mager ip ma Iesus ke rekmet ne aa rletki ama slurlki varlen me ra. Dap naqatikka ka lemerl iari i ama arlem-per-a-ra. De ma Iesus ka tit pet liirang aa ama luquviirang pet luqia ama qerlingki. De qel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi bareq ama qaqet.

Ma Iesus Ka Qurl Ama Risura Re Ama Rletki

Matiu 10.5-15; Luk 9.1-6

7 De ma Iesus ka iing demna ne aa risura ama malepka ngen a iam. De qa muvem na ra ip diip ke nem ta saver ama luquviirang. De qa qurl a ra te ama dleq ip te nem ama iaus muqas muqas. I qa matmet na ra i iaiaam de iaiaam ip ta tit ip tel sil ver ama luquviirang.

8 De qa ruqun na ra ma', "Kuasik ngene tal ama tekmeriirang i buup. Dap ngene tal a ngen aa vuqal ip ngen diit dem nget. Dap kuasik ngene tal ama qelaing. De quasik ngene tal ama rlaun ip ngen diit se nget. De quasik ngene tal ama asmes. 9 De ngen tu ama ilainiigrling per a ngen a ilaing de ama serlapki ama udekkaqi. 10 Ariq aip ngen men per iaik ama luqupki de diip ngene brlaing pe ama vetki ama udekkaqi ip deng i ama nirlaqa de diip ngen diit navet luqia ama luqupki. 11 Dav ariq aip per iang ama luqup i quasik te narliip ta ter ama lengi, de quasik te narliip ngene brlaing gel ta, dai mager ip ngen diit navet luqia ama luqupki. De ngene suqup te ama qerlik naver a ngen a ilaing de naver a ngen a ilainiigrling. De diip te lu liina de ra drlem ai ama Ngemumaqa, dai ama qurek per a qa na ra."

12 De aiv aa de aa risura ra tit per ama luqup i buup de rel sil bareq ama qaqet ip tem ngim temanau ne araa viirang. 13 De ra nem ama iaus i buup never ama qaqet i buup. De re raring de ra terl ama uil nev ama meng angera gam per ama arlem per a ra, be maget na ra.

Ma Jon I Ai De Qe Qukmes Te Ama Qaqet Dai Qa Ngip

Matiu 14.1-12; Luk 9.7-9

14 Pet lungera ama niirl de buup ne ama qaqet navet lungera ama luqup mai dai ra taqen petpet sevet ma Iesus. De ma Iesus ke tekmet ne ama

rletki ama dlek pem ki. I aa rletki dai qatikka muqas. De buup ne ama qaqet ta taqen ma', "Luqa ama iauska ma Jon i ai de qe qukmes te ama qaqet dai qa maarl namer ama matmat be qe tekmet ne luqia ama rletki dama qaqer araa saqang."

¹⁵Dav iari dai ra taqen ma', "Luqa, dai ama Ngemumaqa qa nem ka, i aa Aamki na qa, i aa rlenki ma Ilaisa. I maikka murl miaimek ke iames de qel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi. Murl ka ngip dap sa qa maarlviit iara ip taquarl ama Ngemumaqa ka sil ba uut pe ama Langinka."

Dav iari dai ra taqen ma', "Luqa ma Iesus dai saqi iaq ama iameska ama Ngemumaqa aa Aamki na qa i qel sil ne ama Ngemumaqa aa lengi. I qa, dai raquarl lura ama barlta i murl gel auur a lavu."

¹⁶Dav iak, ma King Herot, i ama Gaman ka mu qa iv ama slurlka ip ke uas te luqia ama qerlingki, dai qerlka ngen a qa, be qa narli liina ama lengiini sevet ma Iesus. De qa taqen ma', "A revan, luqa dai ra tis ka ma Iesus, dap ngua dai ma Jon, i murl ke qukmes te ama qaqet. I mekai ngua veleng ka. Dap saqi qa maarl namer ama matmat be qe tekmet ne liirang aa."

¹⁷⁻¹⁸Murl i as ama iames ma Jon, be ka taqen ne ama dlek sagel ma King Herot ma', "Ngia rekmet ne iani ama viini ama slurlini. I ngia met ma Piliv aa rluuqi. Katikka gia rarlimka aa rluuqi. Dap kuasiq ai ama atlu raqurla." De raqurla de ma King Herot aa rluuqi ma Herodias dai ama qurek per a qi ne ma Jon sademna, i qa taqen ne luqia ama lengiqi. Be qia maarl ne ara rutka sagel ma Herot. De qa nem iaq ip ka iit ka aarl met ma Jon aa rik ne ama kasikka. De qa ru qa ve ama karabus. ¹⁹De ma Herot aa rluuqi ma Herodias dai ama qurek per a qi ne ma Jon. De maikka qi narliip ki veleng ka. Dap kuasik maget. ²⁰I raquarli ara ak dai qa drlem ai ma Jon, dai ama atluqa. I qa dai qa raneng ama Ngemumaqa aa dlek. De ma Herot dai qeng ning ma Jon. De qa uas tem ka ve ama karabus. Dav aa rluuqi ma Herodias dai quasik mager ip ki veleng ka. De ma King Herot dai qa narli ma Jon aa lengi de ngeterl a qa.

²¹Dap ma Herodias dai qi narliip ki veleng ma Jon ip ke ngip. I qia tu ara qevap taqurla. Dap ma Jon dai as kurli qa ve ama karabus.

Baiv aa de ma Herot dai qa rekmet ne ama asmeski i ama slurlki. De qa nes te ama qaqet i buup ip ta ren savet luqia ama asmeski pet luqa ama nirlaqa i murl aa nan kia sel a qa. De vet luqa ama nirlaqa de qa nes te iari ama barlta nev ama Gaman de lura ama barlta i re uas te ama Asmes-pem-ta, de lura ama barlta naver ama luqup maden maden. ²²⁻²³Baiv aa de ma Herodias are uimki qi main. I qi tekmet na ra iv ama arlias per a ra. De ma Herot i qurli qe ne lura i ra tes, dai ra narliip se aa uimki ara mainki. De ma Herot dai ama marl na qa de qa ruqun ma Herodias are uimki ma', "Maikka ngi taqa main. De ngu narliip ngi snanpet na ngua te qerang i liirang aa i ngi narliip siirang. Ngua tu vuusep i ngua taqen

ne gua revan sagel ngi. De diip ngu qurl a ngi re liirang aa mai i ngi nen ngua rem iirang. De maget ip diip ngu qurl a ngi te ama aiverem ngen ama qelaing. A revan. Arik ngu sikmet gua tekmeriirang mai dai diip ngu barlmer iirang iv iarang bareq a ngi.”

²⁴De luqia ama lugutki qia mit kia snanpet ne ara nan ma’, “Diip ngu snanpet te a qeni nanaa nagel ma King Herot?”

De araa nan ma Herodias kia ruqun ma’, “Luqa ma Jon i ai de qe qukmes te ama qaqet dai ngi snanpet ne ma Herot ip ke diq aa ningaqa ba ngi de qe ral ka ba ngua mer ama pilitki.

²⁵De luqia ama lugutki qia uaik sagel ma Herot de qia snanpet na qa ma’, “Luqa ma Jon i ai de qe qukmes te ama qaqet, dai ngu narliip ngi dik naser aa ningaqa ba ngua. De ngi quarl te aa ningaqa mer ama pilitki bareq a ngua.”

²⁶De ma Herot ka narli raqurla de maikka ama arlemigl na qa slep. Dap sa iara qa muvuusep parlen ama barlta. Dai ama qelepka ip ka bing men ne luqia ama lengiqi nagel ama lugutki. ²⁷De masna qa nem a iaiq ama sinki ip ka iit ip ke diq aa ningaqa de qa ral ka. Aiv aa de qa mit, be qa veleng ma Jon sep ma karabus. De qa dik naser aa ningaqa. ²⁸De qa mu qa mer ama pilitki de qa men be qa qurl luqia ama nanki ama lugutki. De qia mit be qia mer a qa. De qia qurl are nan. ²⁹De ma Jon aa risura ra narli ai ra veleng ka. De ra men ta mer aa qetdingki de ra mu qi mer ama matmat.

Ma Iesus Ka Van Ama 5,000 Te Ama Asmes

Matiu 14.13; Luk 9.10; Jon 6.1-15

³⁰De lura ma Iesus aa risura i medu ka mu ra, ip ta tit i iaiam de iaiam saver ama luqup maden maden dai sa ra guirl. De ra sil barek ma Iesus sever ama tekmeriirang mai. I liirang aa i sa ra rekmet niirang. De ra sil ba qa sever ama lengi mai i lungera i ra sil bareq ama qaqet na nget. ³¹De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Uut tit savet luqia ama qerlingki i quasiq ama qaqet per a qi. I raquarli buup ne ama qaqet ta men be ra iing demna ver auut be quasik mager iv uut tes. Uur iit ip mas per auut marlik.

³²De ra men sede ama siviini be ra tit savet liina ama luquviini ip mas per a ra. ³³Dap buup ne ama qaqet tet lu ra i ra tit be ra ngim sagel ta de rat drlem se ra. De ra uaik be ra men nauirl pet luqa ama luqupka i diip ma Iesus ka ren sep ka. Lura, i ra men naver ama luquviirang dai ra iing demna pet ma Iesus. ³⁴De ma Iesus ka lu ama buurlemki ne lura ama qaqet de ama arlemka never a ra. I qet lu ra dai raquarl ama durlaiqirang i quasiq iirang a nger a nge ama nan. De ma Iesus ka su ra te ama lengi i buup.

³⁵De ama qares iv ama nirlaqa qat dan. De aa risura ra men be ra ruqun na qa ma’, ³⁶“Ngi nem ta saver ama luqup maden ip mager ip ten

ban per ama asmes ip ta tes. I raquarli quasiaq ama asmes pet luqia ama qerlingki de diip rlet sever a ra.”

³⁷De ma Iesus ka guirtik ba ra ma’, “Katikka ngen lu re ama asmes ba ra.”

De ra ruqun ma’, “Guariqenau, Kuasiaq auur a nge ama 200 Kina, be quasik mager iv uure van per ama asmes ip maget kut lura.”

³⁸De ma Iesus ka snanpet na ra ma’, “Kuarl a nge ama asmes gelem ngen? Ngen diit ngen lu gelem ta.”

De ra men be ra sil ba qa ma’, “Uut lu ama bretkina ama ngeriqit dav ama serliqiam ama udiam naqatikka.” ³⁹⁻⁴⁰De ma Iesus ka ruqun aa risura ip ta rugun pet liina ama aiverini i ama graski ama atluqi ver iini. De ra matmet na ra be saqikka iaiq ama buurlemki iai. De saqikka iaiq ama buurlemki iai. I ver iang ama buurlem de ama 100 na ra. De ver iang ama buurlem dai ama 50 na ra. ⁴¹De ma Iesus ka met lungera ama ngeriqit ne ama bretkina ngen ama serliqiam ama udiam. De qa ngim piit sagel ama uusepka de qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama asmes. De qa bingmet ne lungera ama asmes de qa qurl aa risura ip te qurl ama qaqet. ⁴²De ra tes be maikka ra qirlanas. ⁴³⁻⁴⁴De lura ama quatta i ra tes nep ma Iesus aa ngerik dai ama 5,000 na ra. Dap ta mes de iang de ma Iesus aa risura ra tit de ra tet lungera ama asmes i ra mes be dem nget. De aa risura ra buuv ama gatta ama malepka ngen a iim ne lungera ama asmes i ra mes be dem nget.

Ma Iesus Ka Tit Per Ama Qerlapka Aa Rleng

Matiu 14.22-33; Jon 6.16-21

⁴⁵De masna ma Iesus ka nem aa risura ip te iit seruarl ne ama qerlapka ama serlegeska ip ta ren nauirl naa na qa. Dap kurli qa i ngerek se qa. De qa nem ama qaqet ip te iit saver araa luqup. ⁴⁶De qa nem ta mai dap kurli qa i ngerek se qa. De qa mit sep ma damini areves. Be qe nen sagel aa Mam. Dav aa risura dai qurli ra dama serlegeska aa rlan.

⁴⁷⁻⁴⁸De maikka de ama arlenki are rlan, de ma Iesus ka lu aa risura i qurli ra dama serlegeska aa rlan. I re ne ama laurlka ta atmetna. De ama rletki ama barlki bareq a ra ip te kiarlet ne araa siviini se dengerlking. De dama sipsipka i as ama arlenki de ma Iesus ka tit per ama qerlapka aa rleng. I qe narliip ka tit sagel aa risura dai ama qares ip ke ruirl. ⁴⁹⁻⁵⁰Dap ta lu qa i qat den sagel ta ver ama qerlapki ara rleng. De maikka reng ning maden.

Baiv aa de res nes maden i ra tu araa qehev ai ama iauska. De masna ma Iesus ka nes sagel ta ma’, “Kula ngeneng ning de qula ngeterl a ngen. I qatias ngua.”

⁵¹De qa ving sede ama siviini, de masna rik de ama laurlka. De aa risura ra lu liina, be de araa rlan dai maikka re nanses ne ama revan. De

ra mugun de ra tu araa qevap maberl. ⁵²I quasik tat drlem se ma Iesus aa dlek. Dap ngerlangken per a ra ne liina i mani qa qurl ama buurlem ne ama qaqet te ama asmes.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Qaqet I Buup Pet Ma Ganasaret

⁵³Baiv aa de baing se ra ver ama qerlingki ma Ganasaret tuarl ne ama serlegeska ma Galili. De ra mu ama siviini mer ama basiska. ⁵⁴Aiv aa de ra aang nade ama siviini de lura ianai navet luqia ama qerlingki, dai ra lu ma Iesus de ra drlem a qa. ⁵⁵De masna ra uaik ip te tal ama arlem per a ra navet luqia ama qerlingki. Be rat den se ra sagel ma Iesus. Dav iari i lura i quasik mager ip te iit ne araa ilaing dai rat den se ra ve ama ruik. ⁵⁶Dai qatikka buup ne ama luqup i ma Iesus ka mit per a nget. De ka tit gel iari ver araa sleng. De ra mai ret lu qa de re nging demna ne ama arlem per a ra ver ama luqup sekgames. Dav iari ama arlem per a ra dai ra tu araa qevap ai arik kuasik ta tu araa ngerik per a qa dap te tek per aa luan dai diip maget na ra. De maikka lura mai i re tek per a qa dai maget na ra.

Ama Ngemumaqa Aa Lo Ngen Ama Serlura Araa Lengi

Matiu 15.1-20

7 ¹De ver iaq ama nirlaqa de ama Barlta nep ma Lautu i ra tis ta ama Parasiqena, de iari ama Tiksiqena i re su ne ma Moses aa lengi, dai ra mit navet ma Jarusalem sagel ma Iesus. ²⁻⁴De lura ama Amngimta ngen ama Tiksiqena nep ma Lautu de ngen iari ama qaqet i ra never ama Judaqena araa lautu, dai de ra drlem saatmit naser araa serlura araa tekmeriirang. Dap kuasik ai maikka rerlas tem ta men ama Ngemumaqa. De ra mu ama ais taqurliani ne ama lengi ma’,

“Ngene tekmet taqurla dai diip kuasik lenges na ngen dama Ngemumaqa aa saqang.”

“I quasik mager ip ngia es i ariq aip kuasik ngia ukmes te gia ngerik nauirl. Dav aip ngia van per iang ama asmes nev ama maiirl de ngi ukmes tem nget. Baiv aa de naqerl ngia tes nget.”

De ra mu iang ama ais ip te qukmes te ama kap, i liirang aa ve ama auskuqaap. De iaq ama aiska ip te suquv ama bit. De qerlka araa iarang ama tekmeriirang taqurla.

De ver iaq ama nirlaqa dai ret lu ma Iesus aa risura i quasik ta ukmes te araa ngerik dap ta tes.

⁵De re serlin de ra taqen ma Iesus ma’, “Nanaa be quasik gia risura te tekmet ne ama gamansena nagel auur a serlura. I ra tes dap kuasik ta ukmes te araa ngerik nauirl ip ma marl ne ama Ngemumaqa never a ra. ⁶De ma Iesus ka guirltik sev araa qen ma’, “De ama Ngemumaqa aa lengi ve ama Langinka i murl ama Slurlka aa Aamki na qa, ma Aisaia qa iil. I

murl ka iil ai laip puk se a ngen a rletki raqurla. Ngen dai ama kaak met ngen.

De ama Slurlka qa ruqun ma',

“Lura iara ama qaqet i ai de re tuqun ai re taqat lu gel ngua, dap maikka quasiq ai ra tu ngua ip ngua veviit per araa tuaqevep. ⁷De ai de quasik te lautu ne araa revan dap katti muqas. De quasik ta tit kut gua Lengi, dap ta su ama qaqet kur ama qaqer araa tuaqevep naik. Ais. 29.13

⁸De saqiaskerlka ma Iesus ka taqen ma', “Ngen lenges ne ama Ngemumaqa aa lengi ama seserl-nget dap ngen diit naser a ngen aa serlura araa tekmeriirang. De ngene barliirang ba nas.

⁹Maikka ngen drlem sam ngim temanau ne ama Ngemumaqa aa lengi ama seserl nget. Dap ngen diit naser a ngen a serlura araa tekmeriirang.

¹⁰Ngen lu ama Langinka i murl ma Moses ka iil nagel ama Ngemumaqa ma',

Maikka ngene narligel a ngen aa lavu de a ngen arlem naver a ra.

Kisim Bek 20.12

De ariq aiv iak ka meraqen aa nan mavik dap kua aa mam de diip te veleng ka.

Kisim Bek 21.17

¹¹De ngen ama barl ngen nep ma Lautu i ai de ngen drlem sa su ama qaqet taqurliani ma',

“Ariq aiv iak dai mager ip ka tat never aa mamiam dap ka ruqun naiam ma',

‘Guarai, gua qelaing dai mager ip ngua raat never a uin. Dap sa ngua muvem ip nget sep ma Lautu.’

Dai ngen deraqen ne ama atlu navet luqa. ¹²Dap ngene kel ka ip kula qa tat never aa mamiam. ¹³Luqa ama aiska dai quasiq ai ngene taqa uas te a ngen a lavu dai ngen ngim temanau ne ama Slurlka aa tekmeriirang mai. Dai maikka ngen drlem sa tekmet ne liirang aa taqurla.

Liirang Aa i iirang Ngere Lenges Ne Ama Qaqet Mai

¹⁴De saqiaskerlka ma Iesus ka nes te ama qaqet de qa ruqun na ra ma',

“Ngene narli. Lungera iara ama lengi dai diip ngen der ama adrlem.

¹⁵I ngen dru a ngen aa qevap ai ariq aip ngen mes ama asmes ser ama guvang never ama tekmeriirang dai diiv ama vu ngen dama Ngemumaqa aa saqang. Katikka quasik. Dap katikka ama rarlimini, ne a ngen a rut be ngene tekmet ne ama viirang. ¹⁶Katikka ngen dru a ngen asdem pet liina.

¹⁷De ma Iesus ke ne aa risura ra mit sev iaiq ama vetki namen ama qaqet. Baiv aa de aa risura ra snanpet na qa sevet liina ama lengi iini ama trles pem iini. ¹⁸De ma Iesus ka ruqun na ra ma', “Kua ngen taquarl iari i as kuasik tat drlem. Ama asmes i uut tes nget dai quasiq ai ngere lenges na auur a qevap. ¹⁹Dav ama asmes i uut tes nget dai nget dan sede auur a rlan.

De nge tit mames. Be verolverleset na nget samer ama demki. De lungera ama asmes dai quasiaq ai qurli nget, nge ren ne ama qevepka vembes.”

Ma Iesus ka taqen taqurla de qa raqal sil ai ama asmes mai dai ama atlunget bareq ama qaqet.

²⁰De ma Iesus ka rluses nade aa lengi ma’, “I muk de a ngen a rlan dai ngene lenges na nas dama Ngemumaqa aa saqang. I ngen dru a ngen a qevep sever ama viirang. ²¹Liirang aa i vurl iirang per ama tuaqevep i vurlvurl iirang iv iirang ngere kiarlet mer ama qaqeraqa dai raqurliani,

Ngi tekmet ne ama ngerlvemini.

Ngi suam

Ngi peleng ama qaqet.

²² Ngi bing mer ama berlim.

Ngi kiarlet mer iarang nagel giari.

Ngia drlem sa kaak.

Ngia drlem sa barlnas gel ama qaqet.

Ngia drlem sa meraqen mavik ne giak.

Ngia taqenses.

Kuasik ngi narligel ama Slurlka.

Ngia tu gia qevep mavik sever iari.

Ngim ngim temanau ne ama Lengi ama Atlunget.

Kuasik gia qelep tik gia viirang.

²³Liirang aa dav as iarang aa. De ama qaqet mai dai lenges na ra dama Ngemumaqa aa saqang nevet liirang aa.”

Ama Nanki Navet Ma Pinisia

Matiu 15.21-28

²⁴Baiv aa de ma Iesus ka mit navet luus aa saver ama qerlingki ma Taia. De qa mit ka man sev iaiq ama vetki. I as ke narliip ke rerles. I quasik ke narliip masna ama qaqet ta ren ip te iing demna ver a qa. Dap kuasik mager ip ke rerles tiqim ta. ²⁵⁻²⁶De iaiq ama nanki navet luqia ama luqupki i qi ne sangis naver ama qerlingki ma Siria. I quasiaq ai qi naver ama Judaqena. Dap ki naver ama qerlingki ma Siria. De luqia ama nanki dai are uimki i ama iaus nge lenges na qi. I qurli nget per a qi. Aiv aa de qi narli ai ma Iesus ka men pe luqia ama vetki de qia mit be qia aan ara buum pet ma Iesus aa arlim. De qik nak de qia taqen sagel ma Iesus ma’, “Ngu narliip ngi nem ama iaus navet nguaimki.”

²⁷De ma Iesus ka lu qi de qa ruqun na qi ma’, “Uut drlem sarl kurl auure uis te ama asmes nauirl ip ta tes. Baiv aa de ama dang nge tes ama mesdem nasat.”

Ma Iesus ka quarl te ama lengi ama trleses pem iini iv iini ngere raqal sil ma’, “Ama Judaqena dai mager iv as te raneng ama Slurlka aa dlek nauirl. Dav ama nangista dai diip te raneng ama Slurlka aa dlek nasat.”

²⁸De luqia ama nanki dai qia ruqun ma', "Gua barlka ngi taqen ne ama revan. I ama nangis uut, dai raquarl ama dang pet gia siitka. Dav ama qelaq i ngere raat per ama aivet, lua i ama arluis ta tes ama asmes dai ama dang nge tes nget."

²⁹De ma Iesus ka ruqun na qi ma', "Gia lengiqi dai maget na qi be mager ip ngia tit sagel ngiaimki. I sa raquarl ngua nem ama iaus naver a qi."

³⁰De luqia ama nanki qia mit sev are vetki. Be qia lu ara uimki ama gilki i sa maget na qi. De qi taqa brlaing pe ama biraqi.

Iak I Ama Rlenka De Ama Dengdeng Per A qa

Matiu 15.29-31

³¹Baiv aa de ma Iesus ka mit navet luqia ama qerlingki ma Taia. Be qa mit nep ma aiska savet ma Saidan savet luqia ama qerlingki i ra tis ki ma Dekapulis. De qa mit be qa taqen per ama qaqet per ama qerlapka aam ama serlegeska ma Galili. ³²De iari ra men se iaq i vesdet pe aa asdem. De quasik mager ip ka taqen de ra snanpet ne ma Iesus ip ka ru aa ngerik per a qa ip maget na qa. ³³De ma Iesus ka met luqa de nakka qa aang se qa imanau nagel lura i lu iara ra narli aa lengi. De ma Iesus ka quat per aa ngerikka de qa mu qa mer aa asdembim. De qa mu aa ngerikka ver aa qulbinka. ³⁴De ma Iesus kem ngim piit sagel ama uusepka de qa tu aa qevap sagel aa Mam de qa men sep miis. I maikka ama arlem ka never a qa. De qa ruqun ama aiknguakka ma', "Aipratte." Liina i ne ama Judaqena araa lengi dai raqurliani ma', 'Ngua ngil ver a ngi.'

³⁵Baiv aa de luqa qa narli mer aa asdembim de qe taqa meraqen.

³⁶De saqiaskerlka ma Iesus ka guirl sagel ama qaqet. De qa ruqun na ra ma', "Kuasik ngen diit de ngenel sil maden sevet liina iara. Dap kuasik ta narligel ma Iesus. I lua i qa ruqun na ra ip kula ra tit de rel sil maden sever a qa. Dap lura dai naqatti ra tit de rel sil maden sever aa dlek. ³⁷I maikka ra mai re nan se ma Iesus aa lengi. De re tuqun ma', "A revan ama rleriirang mai i ai de ma Iesus ke tekmet ne iirang, dai ama atliirang. Luqa ma Iesus i ai de qe tekmet de maget ne ama dengdeng per a ra ngen ama aiknguak ta. I qa dai qatikka muqas."

Ma Iesus Ka Van Ama 4,000 Ne Ama Quatta Re Ama Asmes

Matiu 15.32-39

8 ¹De quasiaq ama ainkules de buup ne iari ama qaqet ta aingdemna pet ma Iesus. De qurli ra vet luqia ama luqupki se ama niirl i buup. De araa asmes dai sa verlvleser a nget. De ma Iesus ka nes te aa risura ip ta ren sagel ka. De qa ruqun na ra ma', ²"Gua arlem ama slurlnget navet lura iara ama qaqet. I sa qurli ra, te na uut per ama niirl ama depguas be quasiaq araa nge ama asmes. ³Be arik ngu nem ta ip te iit

saver araa luqup dap kuasik ngu qurl a ra te a nge ama asmes, dai ariq iari ra tit de re raat i ama getki-vem-ta. I raquarli ama luqupki dai quasiaq ama asmes per a qi.”

⁴Dav aa risura ra snanpet ma’, “Kua ngia tu gia qehev ai diiv uure lu te a nge ama asmes iv uure kurl lura iara, i ama buurlem na ra? Maikka quasik maget na uut.” ⁵De ma Iesus ka snanpet na ra ma’, “Ama qesna ne ama bret iai?”

⁶⁻⁸De ra ruqun ma’, “Naqatikka ama ngeriqit ngen a iim na nget. I lungera iara de ngene iang ama serliq ama gil-nget.” De ma Iesus ka taqen sagel ama qaqet mai, ma’, “Ngen dugun per ama aivet.” De qa met lungera ama ngeriqit ngen a iim ne ama bret ngen ama serlik. De qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa. De qa bing met na nget. De qa van aa risura ip ta tit de rerl kurl ama qaqet. De ra tes be maikka ra qirlanas. ⁹I lura ama qaqet dai ra men per 4,000. Dap katias kuasik mager ip ta tes lungera ama asmes ip te verleser a nget. De ma Iesus aa risura dai ra tit de res nes lungera ama asmes i ra mes dem nget mer ama gatta. Be ra buuv ama ngeriqit ngen a iim na nget. Baiv aa de ma Iesus ka nem ta saver araa luqup. ¹⁰De masna ma Iesus ke ne aa risura ra mugun dama siviini. De ra mit saver ama qerlingki ma Dalmanuta.

Iari Re Narliip Te Lu A Nge Ama Rleriini Ama Dlek Pem Iini *Matiu 16.1-12*

¹¹Baiv aa de ama qaqet ta narli ai baing se ma Iesus de iari ama Parasiqena nep ma Lautu ra men. Be re narliip te taqen ne ama qurek sagel ma Iesus. De re narliip te surliip ne aa lengi. ¹²De ra ruqun na qa ma’, “Maikka ngi rekmet ne a qeni ama dlek pem iini iv uure lu de uut drlem ai qurl ama Ngemumaqa qe na ngi.” De ma Iesus ka narli raqurla de ama merlenka ver a qa. De qa men sepmiis de qa meraqen ma’, “Ngu lu nanaa be lura iara ama qaqet te narliip te lu gua nge ama dlek. I quasik ta tu araa qehev sever a ngua. A den. De qurla ngu rekmet ne a qeni ama dlek pem iini ip te lu.” ¹³Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet luqia ama luqupki dama siviini. I re narliip te dik men ama ngaingmaqa ama qerlapka ma Galili ip baing se ra ruarl na qa. ¹⁴Lua i rek sik sede ama siviini dai quasiaq aa risura ra tu araa qehev sever ama asmes ip te tal a qeng. Dav iak naver a ra dai qe tal ama bretki ara garliqa. ¹⁵Lua i ra tit per ama qerlap de ma Iesus ka meraqen sagel ta ma’, “Ngenet lu riq ama Parasiqena i maikka araa rletki ama vuqi i qi lenges ne ama qaqet. De qerlka ma Herot aa uaik ke ne iari ama qaqet. I ara rletki raquarlina i ra drlem sa lenges ne ama qaqet. Dai ra raquarl ama Yis i ai de ra tu nget pe ama bret, ip ngere perik pem nget ip ngere riirl.” ¹⁶Dap kuasik ma Iesus aa risura ra drlem liina ama lengiini be ra taqen sagelna ma’, “Ani qa taqen sevet liina i quasiaq uut drlem iv uure ral a

nge ama asmes ama bret.” 17De ma Iesus ka drlem ai ra taqen sever ama asmes. De qa ruqun na ra ma’, “Ngu lu nanaa be ngen deraqen sever ama asmes i quasik buup? Kua quasik ngen drlem se ngua, da? As kua quasiq ama ngilka mer a ngen a asdem? 18I iaq ama Ngemumaqa aa Aamki na qa i ra tis ka ma Jeremaia,

I murl ka iil ama lengi ma’, A ngen a saqang dap katias kuasik ngene taqat lu. De a ngen a asdem dap kuasik ngene narli ama lengi.

Jer 5.21

19As kua quasik ngen dru a ngen a qevep sevet liirang aa i medu. De lura ama qaqet i ra mes ama bret ama ngeriqit de ngen ama serliqiam ama udiam dai ra men per ama 5,000. De ngen buuv ama qesna ne ama gatta ne ama asmes?”

De ra sil ma’, “Uut buuv ama malepka ngen a iim na nget ne lungera ama asmes i ra mes be dem nget.”

20De ma Iesus ka taqen ma’, “Dap medu lua i ngua bing met ne ama bret ama ngeriqit ngen a iim dai ngen drlem ai bareq ama qaqet i ra dai ama 4,000 na ra. De ngen buuv ama qesna ne ama gatta?” De ra sil ma’, “Uut buuv ama ngeriqit ngen a iim na nget ne lungera ama asmes i ra mes be dem nget.” 21De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Kua quasik ngenet lu liirang aa i ai de ngu tekmet niirang?”

Ama Rlenka Vet Ma Betsaida

22De ma Iesus ke ne aa risura ra mit savet ma Betsaida. De ra men se iaq i ama a rlenka. De ra ruqun ma Iesus ip ka ru aa ngerik per a qa ip maget na qa. 23De ma Iesus ka raneng de luqa aa ngeriq ama rlenka. De qa mit se qa saver ama luqupki ara garli. De ma Iesus ka quat per aa sakngaiam. De qa mu aa ngerik per a uuves de qa ruqun na qa ma’, “Kua ngim ngim de ngit lu a qerang dap kua quasik?”

24De luqa dai qem ngim miqet de qa ruqun ma’, “Ngum ngim de ngut lu iari ama qaqet dap ngut lu ra ip taquarl ama meng i nge tit. I quasik ngu taqat lu ra.”

25De saqiaskerlka ma Iesus ka mu aa ngerik per aa uuves. Be qatikka qa taqam ngim, be qe taqat lu ama tekmeriirang mai. 26De ma Iesus ka ruqun na qa ma’, “Ngi iit sep gia vetki, be qatikka ngi iit ma seserl sep ki. Dap kula ngi paikmet per ama luqup.”

Ma Pita Qel Sil Sevet Ma Iesus Matiu 16.13-20; Luk 9.18-21

27Baiv aa de ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet ma Galili. Be ra tit per ama qerlingki ma Sisaria Pilipai. Be lua i ra tit de ma Iesus ka snanpet ne aa risura ma’, “Lura naver ama luqup ta tu araa qevav ai nemka na ngua?”

²⁸De ra sil ba qa ma', "Iari, dai ra tis ngi ai ma Jon, i murl ke qukmes te ama qaqet. I saqi qa maarl na mer ama matmat. De iari, ra tis ngi ai ma Ilaisa, luqa i murl ka ngip miaimek. I ama Slurlka aa Aamki na qa. Dav iari ra tis ngi ma', Iaq ama Slurlka aa Aamki na ngi, i murl ngia ngip de murl ngia maarl namer ama demka."

²⁹⁻³⁰De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Dap ngen dai ngen dru a ngen aa qevew ai nemka na ngua?"

De ma Pita ka ruqun na qa ma', "Ngi, dai ama Ngemumaqa na ngi i aa Uaska na ngi ip ngi iames na uut nagel auur a qumespik."

De ma Iesus ka taqen ma dleq ip kula rel sil sevet liina.

Ma Iesus Kel Sil Ai Diip Ke Ngip De Qa Raarl

Matiu 16.21-28; Luk 9.22-27

³¹De ma Iesus ke rarles i qe su aa risura, i qa taqen sevet liirang aa i diiv iari re veleng ka. De qa ruqun ma', "Ngua dai ama qaqet araa Rarlimka, dap diip gua qumespik ta ru ama getget per a ngua, de re veleng ngua. I lura dai ama barlta ama serlura i re uas te ama Lautu de lura ama barlta i re uas te ama Lautu araa rletki de lura i re su ne ma Moses aa lengi. Dai diip te ngim temanau na ngua ip te veleng ngua. De diiv ama niirlaiam de luqa ip ma depguas de ngua raarlviit namer ama matmat." ³²De maikka ma Iesus ke taqal sil ba ra sevet liina. De ma Pita qa aang se ma Iesus imanau quarla. Be qe serlin a qa sevet liina ama lengiini.

³³De guirltik pet ma Iesus sagel aa risura. De qa ngim temanau ne ama Pita de qa taqen slep sagel ka ma', "Ngi, dai sa ngi tekmet taquarl ma Satan ne luqia ama lengiqi. Katikka ngia tu gia qevew sever ama tekmeriirang naver ama aivetki. I quasik ngia tu gia qevew sever ama Ngemumaqa aa rletki."

³⁴Baiv aa de ma Iesus ka nes te iari ama qaqet ngen aa risura ip te narli aa lengi. De qa taqen sagel ta ma', "Ariq a qek never a ngen ke narliip ka tit naser a ngua dai mager ip ke manep nas de ngerlangken per a qa ne aa tekmeriirang. De mager ip ke teving se gua rletki ip taquarl iaq i qe tal aa lalemka. Dai diip ke na ngua. ³⁵I raqurliani, ariq a qek ka tu aa qevew ip ke uas temiis ip kuasik ke ngip dai diip luqa qe ngip mas. Dap nemka i quasik keng ning ama aapngipki de quasik keng ning ama getget ip ka tat never a ngua, de qa tat nevet gua lengi, dai qatikka luqa dai diip ke raneng ama iames. ³⁶Dav ariq iak ket matna maden de qa ter ama tekmeriirang ama atliirang iv ama arlias per aa qetdingki, de arik ke tekmet taqurla dap kuasik ka tit naser a ngua, dai diip ke ral ama getget. Dai liina dai diip kuasiq iini nge raat never a qa. Maikka quasik. ³⁷Ngene lu, ariq aiv iak ka mit mavik dai diip ke vandem per aa iames masarevuk ne ama gi? Maikka quasik maget. ³⁸I ama qaqet mai dai rat drlem sa

tekmet ne ama viirang sademna. Dav ariq aiv a qek never a ngen i qeng ning lura ama vura de ama qelep ka ip kel sil ne gua lengi de gua rletki, dai maikka ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua, dai diiv ama qelep ngua tiqim ka vet luqa ama nirlaqa i nguats den. I qatikka ngu ne ama Angeluqena dai diiv uut den pe ama ansinki nagel Gumam.”

9 ¹De saqiaskerlka ma Iesus ka rluses ne ama lengi sagel ama qaqet ngen aa risura ma’, “Nguataqen ne ama revan sagel ngen. I diiv iari never a ngen dai as diip kuasik te ngip dap diip te lu ama Ngemumaqa aa dleq ip diip ke uas te aa tekmeriirang mai.”

Guirltik Pet Ma Iesus Aa Qetdingki Ngen Aa Luan

Matu 17.1-13; Luk 9.28-36

²Baip prleser ama niirl ama ngeriqit ngen a qa. De ma Iesus ke ne aa risura ra mit sep ma damki reves i ma Pita qe ne ma Jems de ma Jon. I qatikka ngerek sa ra.

Baiv aa de rem ngim sagel ma Iesus dai ra lu i qem ngim muqas. ³I maikka aa luan dai ngeren sin. Dav ariq ama supka dai quasiq ai qe lemerl nget be raqurla. I maikka ngere taqam ngim ne ama lauul. ⁴Baiv aa de vuk se iaiaa ama qaqeraiaa i murl ian ngip miaimek. Be ma Iesus aa risura ret lu iaam i ian deraqen pet ma Iesus, i ma Ilaisa qe ne ma Moses.

⁵⁻⁶De ma Pita qe ne ma Jems de ma Jon dai maikka reng ning maden. Be quasik mager ip te taqa meraqen. De ma Pita qes nes maden ma’, “Gua Slurlka, ama atlu i qurl uur iara. Be nani uure rekmet ne ama menderliitneq ama depguas niitneq ip gia gl de ma Ilaisa aa gl, de ma Moses aa gl.”

⁷Baiv aa de ama aavul nge men sede ama damki. De ama Ngemumaqa ka taqen naiviit nep ma aavul ma’, “Maikka ngu rarlik luqa Nguaimka. De maikka gua arlem ama slurlnget never a qa. Be maikka ngene narligel aa lengi mai.” ⁸De masna ma Iesus aa risura re manaik te ma Ilaisa ke ne ma Moses, i sa quasiq a iaam, dap kurli ma Iesus i ngerek se qa. ⁹Baiv aa de ra meriirl ne ama damki de ma Iesus ka taqen sagel ta ma’, “Kula ngenel sil sevet liina i ngen lu ve ma damki reves ip deng per ama nirlaqa i ngua raarl namer ama matmat. I ngua dai ama qaqet araa Rarlimka.”

¹⁰De ra uurut liina ama lengiini de qatikka aa risura ra taqen sagel na ma’, “Liina i ma Iesus ka taqen ip ka raarlviit namer ama demka. Dai ngu lu liina i nanaa?”

¹¹De ra snanpet ne ma Iesus ma’, “Ngu lu nanaa be ama Tiksiqena nep ma Lautu re su uut taqurliani ma’, “Ilaisa, ama Ngemumaqa aa Aamki na qa dai diip ka ren nauirl. Baiv aa de luqa ama Ngemumaqa Aamngimka ka ren iv ama King sagel ama Isrelkena.”

¹²⁻¹³De qa guirltik ba ra ma’, “A revan liina ama lengiini, i iini nge sil sever iaq i qe tal ama dleq taquarl ma Ilaisa ip ke uirl. I diip ke uirl ip

ka ruvem ne ama qaqet. Dai liina dai ama revan iini. I diip ngu raqal sil sever a qa. I luqa dai sa qa men be sa qa ral ama dlek taquarl ma Ilaisa. Be mekai ra rekmet maden na qa. I murl ta iil de ra raqal sil sevet luqa. I maikka diiv ama qaqet te lenges na qa.”

De ma Iesus ka snanpet na ra ma’, “Ngu lu nanaa, be murl ta iil ama lengi taqurla sever a ngua ip ngua dai ama qaqer araa Rarlimka i diip ngua ral ama getget. De diiv ama qaqet mai rem ngim temanau na ngua?”

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Naver Iaq Ama Gilka

Matiu 17.14-21; Luk 9.37-43

¹⁴Baiv aa de ma Iesus-kena ra men gel araa rluavik. De ra lu ama buurlem ne ama qaqet i ra iing demna ver a ra. De iari ama Tiksiqena nep ma Lautu ra tesna ne ama lengi, te ne ma Iesus aa risura. ¹⁵Baiv aa de ra lu ma Iesus de ngeneml a ra. De ra uaik sagel ka be ra taqen ne ama atlu sagel ka.

¹⁶De ma Iesus ka snanpet ne aa risura ma’, “Ngu lu ngen deraarl metna se ama lengi nanaa?”

¹⁷De iak naimuk ne varlen lura ama qaqet ka meraqen sagel ma Iesus ma’, “Gua Tiksiqa, nguaimka ama gilka dai ama iauska ver a qa, be quasik ka taqen. ¹⁸Be aiv ama iauska qa maarl ver a qa de diip ke rlu na qa saver ama aivet. De qes nis aa qing nana. De baing baing se ama guarlem-met-ka. Dap sa ngua men se qa sagel gia risura ip te nem ama iauska never a qa dap kuasik maget na ra.”

¹⁹De ma Iesus ka snanpet ne aa risura ma’, “Maikka quasik ngen dru a ngen a qevap malkuil sever a ngua. Kurli ngene na ngua ver ama ainkules dap kuasik ngen dru a ngen a qevap sever a ngua. Dap kesnada de ngen dru a ngen a qevap? Ngen den se ama gilka iinamuk sagel ngua.”

²⁰De ra men se qa sagel ma Iesus. De luqa qa lu ma Iesus de masna ama iauska qa rlu na qa samen ama aivet. Be ai de qa pererl men ama aivet. Be vukpuk se ama guarlem-met-ka.

²¹⁻²²De ma Iesus ka snanpet ne luqa aa mam ma’,

“Luqa ngiaimka, dai qua murl kurli qa ver ama ainkules taqurla?”

De qa ruqun ma Iesus ma’, “As maikka murl i ama gilka de qatikka qe tekmet taqurla. Be qatikka buup ne ama niirl dai ama iauska qe narliip ke peleng ka be ai de qe rlu na qa samer ama altingki. De qe rlu na qa sep ma qerlap. Dav arik maget na ngi ip ngia raat never auun dai mager iv arlem ngi naver auun de ngi quarl te gia arlem ngen gia dlek.” ²³De ma Iesus ka meraqen sagel ka ma’, “Ngu lu nanaa be ngia taqen taqurliani ai “Ariq aip maget na ngua.

Ariq a qek ka tu aa qevap marevan dai diip ke lu ama Ngemumaqa aa dlek.”

²⁴De masna luqa aa mam kes nes ma', "Naqerl ngua tu gua qevrep sever ama Ngemumaqa dap kuasiq ai ngua tu gua qevrep ne ama revan. Ngia tat never a ngua."

²⁵De ma Iesus ka lu ama qaqet i ra iing demna ver ama gilka de qes nes slep sagel ama iauska ma', "Ama iauska ama vuqa na ngi. I ngi pesdet met luqa aa asdem ngen aa aamki. Ngia iit nevet luqa ama gilka de quasik mager ip laip ngi guirl sever a qa."

²⁶De luqa ama iauska qes nes maden. De qa quiv a qa maden de qa mit. Be luqa ama gilka dai qem ngim ip taquarl ama ngipka. De ra taqen ma', "Ii, sa luqa qa ngip." ²⁷De ma Iesus ka raneng aa ngeriq ip ka taarl na qa ip ka raarlviit. Taqurla de qa maarlviit.

²⁸Baiv aa de ma Iesus ka man sev iaiq ama vetki. Be ngerek se qa, qe ne aa risura. De ra snanpet na qa ma', "Ngu lu nanaa be quasik mager iv uurem nem luqa ama iauska?"

²⁹De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Katikka ama raring naik sagel ama Ngemumaqa dai mager ip ngere nem ama iaus ip taqua luqa iara. I qatikka raqurla dai ama aiska ama quanaska dap kuasiq a qek."

Ma Iesus Ka Taqen Ip Maiiram Ai Diip Ke Ngip

Matiu 17.22-23

³⁰De ra mit ianai be ra tit pet ma Galili. De ma Iesus ke narliip ke trles ip kuasiq ama qaqet tat drlem ai lu qurli ma Iesus iai. ³¹De qe su aa risura ma', "Laip te nem ngua bareq ama qaqet ip te veleng ngua. De diip naser ama arlenim de luqa ama nirlaqa ip ma depguas de diip ngua raarlviit namer ama matmat. I diip te rekmet taqurla sagel ngua ama qaqet araa Rarlimka." ³²De ra narli liina ama lengi iini dap kuasik tat drlem iini. De quasik ta snanpet ne ama Iesus tem iini, i ama qelep ta.

Nemka Dai Ama Barlka

Matiu 18.1-6; Luk 9.46-48

³³Baiv aa de ra men per ama luqupki ma Kapanaiam. De ra mugun pe iaq aa vetki. De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Laira uut tit nep ma aiska de ngen deraarl metna i nanaa?" ³⁴De quasik ta taqen. I ama qelep ta, i raquarli laira ra tit nep ma aiska de ra taarl metna aip nemka dai ama barlka never a ra.

³⁵De ma Iesus ka mugun de qa nes te aa risura sagelna. I lura i ama malepka ngen a iam na ra. De qa ruqun na ra ma', "Ariq aiv a qek ke narliip ke uirl iv ama barlka na qa. Dai mager ip ket matna ip taquarl ama buaiska na qa bareq ama qaqet mai de qe semagil nanas dama qaqet araa saqang."

³⁶De ma Iesus ka mer ama gilka de qa maarl na qa varlen me ra. De qa mu aa ngerik per ama gilka de qa taqen ma', ³⁷"Arik nemka i qa tat never

ama giliini raquarl liini iara, dai qa tat naver a ngua. De nemka i qa tat never ngua dai qa tat nevet Gumam i qa nem ngua sasari.”

Iak Muqas I Qet Matna Ne Ma Iesus Aa Rlenki

Luk 9.49-50

³⁸De ma Jon ka ruqun ma Iesus ma’, “Gua barlka, uut lu iaq i qem nem ama iaus ne ama dlek ne gia rlenki. I quasiaq ai qa never a uut. Taqurla de uut kel ka.” ³⁹De ma Iesus ka ruqun ma Jon ma’, “Kula ngenel kel ka. I arik ke tekmet ne ama tekmeriirang ama dlek pem iirang ne gua rlenki dai diip kuasiaq ai qe lenges ne gua rlenki. ⁴⁰Dav ariq a qeq i quasiaq ai auur a qumeska na qa, dai auur a rluaqa na qa. ⁴¹Ariq iak ket lu ngen, i ngen i ama Ngemumaqa aa uis, i dingding sep ngen, de diip ke qurl a ngen te ama qerlapki ama uiski ip ngenep suup, de diiv ama Ngemumaqa qet lu de diip ke iil aa rlenki ip laip ke qurl a qa re ama ranbandem pe uusep.”

Ama Viirang Ngere Lenges Ne Ama Qaqet

Matiu 18.7-9

⁴²“Dav ariq aiv iaq i qe lenges ne aa uimini arla tuaqevap sagel ngua be deng i ama arluis i re ngim temanau na ngua, dai qatikka luqa dai diip ke ral ama getget malai. Dav ariq aip ta quap se ama dulka ver aa qen de ra rlu na qa sep ma ruqanepka ip te veleng ka, dai nakka ama getget kuarla. Dav arik ke tal ama tuvetki nagel ama Ngemumaqa dai diip ke ral ama getget maden.

⁴³⁻⁴⁴Ariq aip gia ngeriqit ngere tekmet na ngi ip ngi tekmet ne ama viirang, dai mager ip ngi diq aiit ip ngi uas temiis tiq ama viirang, ip diip laip ngia iit ip ngia ruqun per ama luqupki ama atluqi. Dav arik ngi tal gia ngeriqisim mai dai laip ngia iit samer ama altingki. I liina i quasik ngia qel gia ngeriqit te ama viirang.

⁴⁵De ariq aip gia ilaingiit nge tit se ngi ip ngi tekmet ne ama viirang, dai mager ip ngi diq aiit. I qatikka mager ip diip ngia iit masarevuk saver ama luqupki ama atluqi. De diip ngi raqa mugun se ama ilaingiit ama udiit. Dav ama vu ip ngi iit se gia ilaingsiim mai. I raqurla dai diip ngi iit samer ama altingki.

⁴⁶Be vet luqia ama luqupki dai qatikka ama qem ngere iames be ngeres nismet. De ama altingki dai quasik mager ip ki reng. ⁴⁷Dav ariq aip gia sakngaiam ian ne lenges na ngi sever ama viirang, dai mager ip ngia bertik per iak. I mager ip ngia ran saver ama Slurlka aa luqup se ama udekkaqa. Dav ariq aip ngia mit se iam mai dai ama vu. I raqurla dai diip ngia iit samer ama altingki. I liina i quasik ngia qel gia sakngaqa te ama viirang.

⁴⁸ I vet luqia ama luqupki dai quasik mager iv ama qem ngere ngip. De qatikka ama altingki dai quasik mager ip ki reng.

Ais. 66.24

49 Ama a sul dai ama atlunget sever ama asmes ip ma treska.

50 Dav ama sul ama vunget dai qasa quasik mager ip ngere tekmet ne ama asmes iv ama treska. Dai quasik mager iv iak ke rekmet ne ama sul iv ama treska. Maikka quasik. Katikka mager ip ngen ne taqat mat never a na, ip taquarl ama sul. Taqurla dai diip ngen ne taqa mugun de ngen ne taqal sil ba na.”

Ma Iesus Ka Taqen Sevet liina I Re Rling Mer Ama Ngererl

Matiu 19.1-12

10 1 De ma Iesus ka mit navet ma Kapanaiam. I qa mit saver ama qerlingki ma Judia. Be qa mit seruarl ne ma Jodan. De buup ne ama qaqet ta men be ra iing demna vet ma Iesus. De qe su ra ip katikka raquarl ai de qe su. 2 De iari ama Tiksiqena i ama Barlta nep ma Lautu ra men sagel ma Iesus. Be re siquat na qa iv ait de ka meraqen mavik. I re snanpet na qa ma’,

“Kua mager iv iak ke nem aa ngerlki? De qua ma Moses aa lengi nge taqen taqurla?”

3 De ma Iesus ka snanpet na ra ma’, “Luqa ama Langinka i murl ma Moses ka iil dai qel sil nanaa sevet lura i sesik met ta?” 4 De ra ruqun ma’, “Ma Moses ka iil ai ariq aiv iak ke narliip sik mer iam dai mager ip ke iil aa langinka sever aa rluaqi. De diiv aa rluaqi qia iit nemen na qa. 5 De ma Iesus ka guirltik ba ra ma’, “Murl ma Moses ka iil taqurla i as sever a ngen a lavu i ra dai quasik te narliip se ama Ngemumaqa aa tekmeriirang sever ama ngerl ver a ra. 6 Dap murl dai quasik taqurla. De qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama aivetki, de qa rekmet ne ama quatka qe ne ama nanki ip kurli iam mas. 7 Be iam dai diiv ian diit nagel iane mamiam. Be diip kurli iam pebes. 8 Be diip kurli iam ip taquarl ama quanaska. I sa ian ngerlvet. 9 Ariq ama Ngemumaqa qa mu iam me nana dai quasik mager iv a qek ke sik mer iam. 10 Baiv aa de qurli ma Iesus ke ne aa risura i ngerek se ra ve iaiq ama vetki. De ra snanpet na qa te liina sever ama rangerlvet. 11 De ma Iesus ka ruqun na ra ma’, “Ariq aiv iak ka mit dap kurl aa ngerlki, dap ka ter iaiq ama iameski dai diip ke bing mer ama berlim parlen ke ne aa rluaqi. 12 Dai saqikka raquarlina i ariq aiv ama nanki qia mit dap kurl ara ak. Dap kia ter iak, dai saqikka ki bing mer ama berlim.

Ma Iesus Ka Tat Never Ama Arluis

Matiu 19.13-15; Luk 18.15-17

13 De iari ama nankina ra men se araa uis sagel ma Iesus. I re narliip ka ru aa ngerik per a ra de qe raring sever a ra. Dav aa risura dai ama qurek per a ra ne ama nankina de ngen ama arluis de rem nem ta. 14 De ma Iesus ka lu ra de qe serlin aa risura ma’, “Kula ngenel kel ta, dap

mager ip ta ren sagel ngua. I ama Ngemumaqa dai aa dlek barek lura ama qaqet i ra tu araa qevep taquarl lura ama arluis. ¹⁵Katikka ngua taqen ne ama revan sagel ngen. Ariq aip nemka i quasik ka tu aa qevep sever a ngua taquarl lura iara ama arluis dai diip kuasik mager ip ka iit masarevuk saver ama Ngemumaqa aa luqup. ¹⁶Baiv aa de ma Iesus ka mer ama arluis de qa mu ra de aa rlan. De qe raring ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never a ra.

Luqa I Buup Ne Aa Tekmeriirang

Matiu 19.16-30; Luk 18.18-30

¹⁷Baiv aa de ma Iesus ka maarlviit de qa tit nep ma aiska. De iak ka uaik naser a qa. Be qa aan aa buum gelna na qa. De qa ruqun ma', "Gua barlka ama atluqa na ngi. Diip ngu rekmet nanaa ip laip ngua iit sagel ama Ngemumaqa."

¹⁸De ma Iesus ka guirtlik ba qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia tis ngua ai ama atluqa na ngua? Katikka ama Ngemumaqa naik dai ama atluqa. ¹⁹Dap sa ngiat drlem ama Ngemumaqa aa lengi raqurliani ma',

"Kula ngi peleng ama qaqeraqa. De qula ngi bing mer ama berlim. De qula ngi suam. De qula ngi kaak. De qula ngi kaak de ngia tit se gia ari araa iarang. De maikka ngi rarlik gi mamiam de ngi narli gelem iam." Kisim Bek 20.12-16

²⁰De luqa qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa, murl i ama gilka na ngua be deng iara dai qatikka ngua tit kut lungera ama lengi." ²¹De ma Iesus dai maikka qe rarlik luqa de qa ruqun na qa ma', "Dav as ngia man de iani. Ngia iit ip ngi qarlu te gia tekmeriirang de ngene gia qelaing barek lura i quasioq araa qerang. I arik taqurla dai diiv ama Ngemumaqa qe van a ngi re ama tekmeriirang i buup per aa luqup. De ngia ren ip ngia tit naser a ngua."

²²Baip ka narli liina de maikka ama merlenka ver a qa. De aa sakngaqi dai maikka ama aleng per a qi. De ama arlemka never aa tekmeriirang be qa mit i ama arlemigl na qa. ²³De ma Iesus ket lu qa i qa tit. De qa meraqen aa risura ma', "Lura i ama qelaing gelem ta de buup ne araa tekmeriirang, dai diiv ama alkuil ba ra ip ta ran saver ama Ngemumaqa aa luqup."

²⁴Be lua i aa risura ra narli raqurla de maikka re nanses. De saqiaskerlka ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Nguua uis, luqa ama aiska sagel ama Ngemumaqa dai quasioq ai ama mereqes. ²⁵Nanaa, qua mager iv ama karabauqa qa ran mer ama ngil iini men ama kaviit? Maikka quasik. I qatikka ama alkuil ba qa. Dap nemka i ama qelaing gelem ka i qe narliip kat dan sagel ama Ngemumaqa, dai maikka diiv ama alkuil ba qa malai."

²⁶De aa risura re nanses maden de ra taqen per a na ma', "Guarai. Ani quasik mager iv a qek ka ran saver ama Ngemumaqa aa luqup." ²⁷De

ma Iesus ka ngim sagel ta de qa taqen ma', "Katikka ariq iak ka tit kur aa tekmeriirang dai diip kuasik maget na qa. Dav ama Ngemumaqa dai mager ip ke rekmet ne liirang aa i uut tu auur a qevep ai ama alkuil maden.

²⁸De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Ngi lu uut mit namen auur a tekmeriirang mai de uut tit naser a ngi." ²⁹⁻³⁰De ma Iesus ka sil ba ra ma', "Ngua taqen ne ama revan sagel ngen. I nemta i re narli gua Lengi ama Atlu nget de ra tit kut nget. Dai diip kuasiq ai ama getki-vem-ta iara, de dama uusepka aa rlan dai diip te raneng ama iames masmas. Arik ngia iit nep gia vetki, de namen gia lavu, de namene ngia uis, de ngene gia rlikpik de gia rlaaska de ngene gia sleng, de ngia tit naser a ngua, dai ama Ngemumaqa dai diip ke virliit ba ngi. I diip ke van a ngi re ama vet i buup. De diip ka tat never a ngi i qerl kurl a ngi re gia lavu i buup na ra, de gia verlikpiq i buup na ra, de ngen ama asmes naver ama sleng. De ama Ngemumaqa dai mager ip ke qurl a ngen iara te ama tekmeriirang i buup. De iara dai mager ip ngene tal ama getget nagel gua qumespik. Dap nasat dai diip ngene raneng ama iames masmas. ³¹Dav iari i iara dai ama sakngaqi na ra i re ruirl se ama qaqet dai diip kuasiq ai ama barlta na ra nasat. Dap lura i quasiq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de diiv ama barlta na ra.

Ma Iesus Ka Taqen Ip Ma Depguas Ai Diip Ke Ngip
Matiu 20.17-19; Luk 18.31-34

³²De ma Iesus ke ne ama qaqet ta tit savet ma Jarusalem. I ra tit i ma Iesus ka uirl se ra. Dav aa risura dai reng ning i re narli ai ama qaqet te narliip te peleng ka. De lura ama qaqet maden i ra tit naser a qa dai qerlka reng ning. De saqiaskerlka qa iing demna ne aa risura vet ma Jarusalem de qel sil ba ra sever aa aapngipki. ³³I qa taqen ma', "Ngene lu, diiv uut tit savet ma Jarusalem be diip ta ra ngua, i ama qaqet araa Rarlimka na ngua. I diip ta ra ngua bareq ama Barlta nep ma Lautu, ngen ama Tiksiqena nep ma Lautu. De diip te rekmet ne ama kaivung ip maget gel ta ip te veleng ngua. De diip ta ru ngua ve ama nangista araa ngeriq ip te veleng ngua. ³⁴De diip te talak na ngua de diip tet kuat per a ngua. De re rurlistik per a ngua ne ama kasik. De diip te veleng ngua. Dap diip naser ama arlenim de luqa ama nirlaqa ip ma depguas de diip ngua raarlviit.

Ma Jems Ke Ne Ma Jon Iane Narliiv Ama Barliam
Matiu 20.20-28

³⁵Baiv aa de ma Sebidi aa uimiam ma Jems ke ne ma Jon ian men sagel ma Iesus. Be iane snanpet na qa ma', "Uune narliip ngi rekmet ne a qerang ba uun."

³⁶De ma Iesus ka snanpet na iam ma', "Ngu lu uane narliip ngu rekmet ne a qerang nanaa ba uin?"

³⁷De ian duqun a qa ma', "Uune narliip ngi rekmet taqurliani. Ariq aip laip i ngi uas te ama Slurlka aa luqup dav uune narliiv ama barl iam na uun gel ngi. I diip kurli iak pe gia ruarliit dav iak pe gia merlmerliit."

³⁸De ma Iesus ka guirltik ba iam ma', "Katikka uane snanpet maden. Dap kuasiq uan drlem se gua rletki. Nanaa, kua diip maget na uin iv uane ral gua merlenka. Kua diip mager iv uan daarl malkuil i ariq aiv uan a qumespik te lenges na uin, ip taquarl diip te lenges na ngua?" ³⁹De ian duqun a qa ma', "Ii, maget na uun." De ma Iesus ka ruqun na iam ma', "Ii, ama revan i diiv uane ral ama getget ip taquarl ngua i diip ta ru ama getget per a ngua. ⁴⁰Dav uane nen ip diiv ama barl iam na uin gel ngua. Dap kuasik mager ip ngu rekmet na uin iv ama barl uin. I qatikka ama Ngemumaqa aa rletki ip ka tu lura iv ama barlta ip kurli re na ngua."

⁴¹Dav ian ari ama malepka na ra dai ama qurek per a ra na iam. I liiam aa i ma Jems ke ne ma Jon. ⁴²De ma Iesus ka iing demna na ra mai. De qa ruqun na ra ma', "Ngen drlem lura i ama barlta taquarl ama a rleniqena i rat drlem sa tekgem ne araa seviraqi. ⁴³Dap liina dai quasik mager ip kurl iini varlen me ngen. Maikka qurli. Dav ariq aiv iak ke narliiv ama barlka na qa varlen me ngen, dai mager ip ka raquarl ama buaiska bareq a ngen. ⁴⁴De luqa i qe narliip ke ruirl se ngen, dai mager ip ket matna naik bareq a ngen mai. ⁴⁵I ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua, dai quasiq ai ngua men ip ngen derat never a ngua. Katikka quasik. Dap diip ngu ngip ip ngu vadem per a ngen sagel Gumam. De diip ngu verik per ama qaqet te araa viirang.

Ma Iesus Ka Ngil Ver Ama Rlenka Aa Sakngaiam

⁴⁶Baiv aa de ra mit be ra men per ama luqupki ma Jeriko. De ma Iesus ka tit navet ma Jeriko de aa risura de ngene iari ama qaqet maden ta tit naser a qa. Dav iak dai qa mugun men ama rut, i luqa dai aa rlenki ma Batimias. I luqa dai aa mam ma Timias. I ma Batimias dai ama rlenka. I luqa i ai de qe snanpet te ama qelaing nagel ama qaqet i ai de ra tit mer ama rut. ⁴⁷De luqa qa narli ai buup ne ama qaqet i ra tit mer ama rot. I ra tit naset ma Iesus. Taqurla de maikka qes nes maden ma', "Iesus, Iesus. I qatikka ngi navet ma Daivit aa liinka i diip ngi iames na uut nagel auur a qumespik. Dai maikka gia arlem never a ngua."

⁴⁸Dap buup ne ama qaqet dai re serlin a qa be re tuqun a qa ma', "Sung na ngi." Dap katikka qa dai ai de qes nes maden taqurliani ma', "Ngi navet ma Daivit aa liinka. Gia arlem never a ngua."

⁴⁹De ma Iesus ke narli raqurla de qa maarl. De qa ruqun ma', "Ngene nes te luqa ip ka ren."

De ra mit be ra nes tem ka ma', "Arlas per a ngi, de ngia raarlviit i ma Iesus kes nes tem ngi. De ngia iit sagel ka." ⁵⁰De masna qa rlu ne aa

rlaateemiiis-pemki de qa maarlviit. De masna qa mit sagel ma Iesus. ⁵¹De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Ngi narliip ngu rekmet nanaa sagel ngi?"

De ma Batimias ka ruqun na qa ma', "Gua Barlka ngu narliip ngum ngim ne gua sakngaiam." ⁵²De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Mager ip ngia tit. I sa ngia mu gia qevrep sever a ngua. Dai liina nge rekmet na ngi be maget na ngi." Taqurla de masna luqa qem ngim. De qa tit mer ama rut naset ma Iesus.

Ma Iesus Kat Dan Ip Taquarl Ama King

Matiu 21.1; Luk 19.28; Jon 12.12

11 ¹Baiv aa de ra mit savet ma Jarusalem be ra men per iauuim ama luquviim. I liim aa ama luquviim i ma Betani qi ne ma Betpaki gelna ne ama damki ma Ulip. De ma Iesus ka ruqun iaiaam naver aa risura iv iane uirl. ²De ma Iesus ka ruqun na iam ma', "Uan diit savet luqia ama luqupki de diiv uane lu ama dongki i as kuasik kia mu. I ra quap se qi imuk. I as ai de quasiq a qek ka mugun pet luqia ara rlung. De diiv uane verik se qi de uan den se qi. ³Dav ariq aiv a qek ke snanpet na uin ma', "Uane tekmet taqurla ip nanaa?" De uane ruqun ma', "Katikka ama Slurlka qe narliip ke tekmet ne aa rletki de diip masna qe guirl se qi." ⁴De ian mit be ianet lu luqia ama dongki. I ra quap pet te qen ne ama siska be qurli qia mer ama vetki ara tarlka. Baiv ian perik se luqia ama dongki, ⁵de iari ra snanpet na iam ma', "Nanaa be uan perik se luqia ama dongki?"

⁶De ian guirltik taquarl laira ma Iesus ka meraqen, de maget gel ta ip diiv ian der a qi. ⁷De ian mit se qi sagel ma Iesus. De ian mu ian a serlaviim per ara rlung, de ma Iesus ka mugun. ⁸De buup ne ama qaqet dai re tekmet ne ama arlias. I re tekmet ip taquarl ta tu ama King ama iameska. De ra ter araa serlapkina de re bung de ama arlkenaap. De ra tu nget pe ama aiska i re periq a nget. I ra tu nget ip sagel ama King iv ama arlias per a qa. ⁹⁻¹⁰Be ra, dai maikka ama buurlem na ra. I iari dai re ruirl ip ta tu ama serlap pe ama aiska. De iari nasat se iang naser a qa. De maikka ra mai res nes ma',

"Ama Slurlka na ngi. I ama atluqa na ngi. I ngia uirl se ama qaqet mai. De ama Ngemumaqa dai qa tat never a ngi. I qatikka ngi tal ama Slurlka aa rlenki. I ama Ngemumaqa qa qurl a ngi re ama dleq ip ngi uas tem uut ip taquarl murl ma King Daivit i qe uas te auur a serlura." *Sng. 118.2-26*

¹¹De ma Iesus ka mit savet ma Jarusalem be qa man sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki ama Slurlki. I qatikka ama Lautu Juda araa vetki. Be gem ngim miqet ne ama tekmeriirang pe luqia ama Lautu ara Vetki ama Barlki. De se rletrlet de ma Iesus ke ne aa risura ama malepka ngen-a-iam na ra, ra mit saver ama luquviini ma Betani.

Ma Iesus Ka Meraqen Sagel Ama Mengka Ip Kuasik Ka Tu

¹²Baip se bingbigia de ra maarlviit, de ra mit savet ma Jarusalem. De ma Iesus dai ama getki-vem-ka. ¹³De ma Iesus ka ngim imanau dai qa lu ama mengka i ai de qa tu ama asmes ip taquarl ama arenggu. I luqa ama mengka dai ai de qa tu ama asmes. I luqa dai buup ne aa ngerik. I aa ngeriquaing dai ama slurluaing. De ma Iesus ka mit ip kem ngim samet luqa ama mengka ip ket lu re ama asmes na met ka. De qa mit be qe taqam ngim sa met ka, dai quasik ka lu a nge ama asmes. Maikka quasik. Dap katikka qet lu ama ngerik naik. I as kuasiq ai luqa qa arles ip ka tu ama asmes. ¹⁴De ma Iesus ka meraqen sagel luqa ama mengka ma', "Kuasik mager ip diip ngi tal a nge ama asmes nasat." De aa risura dai re narli qa taqen sagel luqa ama mengka.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Lautu-vem-ki

Matiu 21.12-17; Luk 19.45-48

¹⁵De ra mit be ra men pet ma Jarusalem de ma Iesus ka mit be qa man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De masna ka lu ama qaqet i buup na ra i re tekmet ne ama Lautu-vem-ki ip taquarl ama maiirl. De qem nem lura i re tekmet ne ama bisnis ne ama qelaing. I lura i ai de re ngingkana ne ama qelaing dai ai de re suam se iang nagel ama nangista i ra na sangis. De ma Iesus ke guirltik per ama lai be ngerem ngim manep. I ngerem ngim manep se ama qelaing. De qe ngingarl se ra. De qe lenges ne ama lai gel lura i re bisnis ne ama uaik. ¹⁶De ma Iesus kel kel ta ip kula rat dan se araa quvang sep ma Lautu ara Vetki. ¹⁷De qa su ra raqurliani ma',

"Pe ama Slurlka aa Langinka dai murl ka iil taqurliani ma',

"Gua vetki dai mager ip ta tis ki ai ama vetki sagel ama raring. De mager iv ama qaqet naver ama qerleng mai dai rat dan sep ki. Dap sa ngen guirltik per a qi be qi ip taquarl ama suamta araa vetki."

Ais. 56.7

¹⁸De ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura i ai de re su ne ma Moses aa Lengi, dai re narli raqurla de re narliip te mali re a nge ama aiska ip te peleng ma Iesus. Dap teng ning ma Iesus i raquarli ama qaqet ta iing demna ver a qa de re nan se aa lengi.

¹⁹De se rletrlet de ma Iesus ke ne aa risura ra mit navet ma Jarusalem.

Ama Mengka I Qa Ngip

Matiu 21.20-22

²⁰Baip bigia de rerl guirl savet ma Jarusalem, be ra tit nep ma aiska i mani ra tit, dai ra lu ama mengka men a qa. Ta tit dai ra lu luqa ama mengka i sa qa ngip be ama las met ka. De aa snagut dai luus pem nget. ²¹De vuktik pet

ma Pita ne ma Iesus aa lengiqi i mani qa meraqen sagel luqa ama mengka. De qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, ngi lu ama mengka. I mani ngia meraqen ne ama lengi ama merlenka vem nget sagel ka be qa ngip."

²²⁻²³De ma Iesus ka virliit ba qa ma', "Ngu taqen ne gua revan. I maikka arik ngen dru a ngen a qevap sever ama Ngemumaqa, de ariq aip kuasik ngene rledeng nagel ka, dai diip kerl kurl a ngen te ama dlek sever ama merlenka vem iirang ip ngene tekmet de maget se iirang. ²⁴De ngua taqen ne ma revan sagel ngen. Maikka mager ip ngen dru a ngen a asdem. I arik ngene snanpet ne ama Ngemumaqa te ama tekmeriirang ama atliirang de ngen dru a ngen a qevap ai sa ngen dal iirang. Dai ama a tekmeriirang mai ama atliirang dai diip kerl kurl a ngen. ²⁵Arik ngene raring sagel a ngene Mam tevuk de maikka ngene suquv ama viirang mai nagel iari i sa ra rekmet niirang sagel ngen. Dai diiv ama Ngemumaqa qe suquv a ngen a viirang. ²⁶Dav arik kuasik ngene suquv iari araa viirang i ra rekmet niirang sagel ngen, dai quasik mager iv a ngene Mam ke suquv a ngen a viirang.

²⁷De ra men pet ma Jarusalem de ma Iesus ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ama Barlta nep ma Lautu de ngen ama Tiksiqena i ai de re su ne ma Moses aa lengi, de ama barlta i ai de re tekmet ne ama lautu. Dai ra men sagel ma Iesus. ²⁸Be ra snanpet na qa ma', "Mani, nemka qa ruqun na ngi ip ngi rekmet taqurla? De nemka qa qurl a ngi re ama dleq ip ngim nem lura i re tekmet ne araa bisnis pe ama Lautu arla Vetki?"

²⁹De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "As ngu narliip ngu snanpet na ngen nauirl. Aip kua mager ip ngene guirltik gua lengi. Dai saqikka diip ngu guirltiq a ngen ani ama snanper-iini." ³⁰De qa snanpet ma', "Ngen drlem ma Jon i ai de murl ke qukmes te ama qaqet. Dai murl nemka ka qurl a qa te luqia ama rletki? Kua ama Ngemumaqa ka maarl na qa, dap katikka quarl ama qaqet naik?"

³¹De ra arles i ra taarl metna se ama lengiqi ma', "Ariq aiv uur ruqun ai ama Ngemumaqa ka nem ka. Dai diip ke ruqun ma', "Dap ngu lu nanaa be quasik ngen dru a ngen a qevap sevet ma Jon?" ³²Dav ariq aiv uur ruqun ma', "Katikka ma Jon ka men naik, i quasiq ai ama Ngemumaqa qa nem ka. Dai diiv ama qaqet te uamet na uut i raquarli ra tu araa qevap ai ama Ngemumaqa ka nem ka."

³³De ra guirltik barek ma Iesus ma', "Kuasiq uut drlem aip nemka qa nem ma Jon, i luqa i murl ke qukmes te ama qaqet." De ma Iesus ka guirltik ma', "Dai saqikka raqurla dai quasik ngu narliip ngu sil ba ngen aip murl nemka qa qurl a ngua re luqia ama rletki."

A Vura I Re Uas Te Ama Sleng Ne Ama Vain

Matiu 21.33-46; Luk 20.9-19

12 ¹De ma Iesus ka quarl te iang ama lengi i qe siquat na nget. I qa taqen ma', "Iaq i qa rekmet ne aa bisnis ne ama kasikki i ra tis

ki ama vain. De qa mu ama surlka mirlek na qi. De qa qurl ama ademka sagel ama tangki ip ta tu ama gam met ki. De re mainmet pem nget ip te ama qerlapki nep nget. De qa rekmet ne ama veriit ama ainkuliit piit ip ka tuqun de qe uas te aa sleng naiviit. De qa mu iari ip tet matna ver aa bisnis. De luqa ama barlka i aa aiverem dai qa mit saver iaiq ama luqupki sangis. ²De vet luus aa i ama kasik nge tu ama asmes. De qa nem iaq ip ke iit ip ke ral ama asmes nagel lura i ret matna ver aa bisnis. ³Dap lura i ret matna ver ama bisnis, dai ra uurut pet luqa de re uamet na qa. De ra guirl a qa ip ke iit ip ke sil. ⁴De saqi qa nem iaq ip ka iit te ama asmes nagel lura. Dap lura i ret matna ver aa bisnis dai ra mes ka de ra uaming aa ningaqa, de ra lenges na qa. ⁵De saqiaskerlka qa nem iaq ip ma depguas, de ra mes ka be ra veleng ka. De saqiaskerlka qa nem iari ama buurlem na ra. De ra rekmet taqurla sagel ta be ra veleng ama buurlem na ra never a ra.

⁶Be qasa quasiq aret. Dap katikka aa uimka ama quanaska. I maikka ai de ama arlemka never a qa. De qa ruqun ma', "Arik te lu luqa nguaimka, dai diip te narligel ka." De qa nem ka sagel ta.

⁷De lura i re uas te ama bisnis dai ra lu luqa i qat den. De ra taqen per a na ma', "Ngene lu, nasat de luqa i aa mam ke ngip, de luqa dai diip ke raneng ama aiverem. Dav uure veleng ka ip ke ngip ip nasat de qurli luum aa ama aiverem gel uut." ⁸De ra uurut per a qa de ra veleng ka. De ra rlu na qa sep ma surlka aa rleng. ⁹De luqa ama barlka i aa sleng dai diip ke rekmet nanaa? Diip ka ren ip ke veleng lura i ret matna ver aa bisnis. De diip ke bingmet ne luum aa ama aiverem bareq iari ip tet matna ver araa bisnis. Gua siitka be deng aa."

¹⁰"Sa ani ngen mis pet lungera ama lengi i murl ta iil me nget pe ama Ngemumaqa aa Langinka. I ama lengi raqurliani ma',

Lura i murl ta rekmet ne ama vet ne ama dul dai ra ral ama dulka ama slurlka. Dap ta tu araa qevv ai ama dulka naik. Be ra rlu na qa i quasik te narliip se qa. Dap sa iara dai qurli luqa ama dulka be qe be qe tal ama vetki taquarl ama venaik i ngere tal ama vet be ama alkuil nget. ¹¹I ama Slurlka qa rekmet taqurla be uuret lu aa rletki dai ama atlu.' *Sng. 118.22-23*

¹²Dap lura ama Barlta nep ma Lautu dai re narliip te rurut pet ma Iesus i raqurli rat drlem ai qe siit sever a ra. I ra dai ama vura na ra ip taquarl lura ver ama a siitka. Dap teng ning ama qaqet be quasik ta uurut per a qa. Taqurla de ra mit.

**Te Nem Iari Ip Te Sembal Sam Ngim Sagel Ma Iesus Ip Ta Rep Sa Met Ka
Matiu 22.15-22; Luk 20.20-26**

¹³De ra nem iari ama Tiksiqena nep ma Lautu de ngen iari naver ama Gaman ip te sebal sam ngim se met ka ip te rep semet ka ne aa lengi iv

ait de qa meraqen mavik sagel ama Gaman. ¹⁴De ra men be ra ruqun na qa ma', "Ngi, auur a Tiksiqa. De uut drlem ai ngil sil ne ama revan. De quasik ngia tu gia qevrep sever ama lengiirang nagel ama qaqet. Katikka ngia tit naser ama Ngemumaqa de ngil sil ne aa lengi sagel ama qaqet. Dai be mager ip ngi raqal sil ba uut sevet liina. Kua ama lengi nagel ama Lautu i nge rarlisdem iv uurerl kuarl te ama takkis bareq ma Sisa i auur a Gaman i qe uas pet ma Rom, dap kua quasik?"

¹⁵Dap ma Iesus dai qat drlem ai re siquat na qa i re snanpet. De qa ruqun ma', "Kua ngene narliip ngene siquat na ngua. Ngene reqerl a ngua ne ama qelaingka ip ngu lu qa."

¹⁶De qa mer iak nagel ta. De qa snanpet na ra ma', "Nemka aa nemki ve luqa iara a rlang? De ra iil nemka aa rlenki ve aa rlang?"

De ra guirlik ma', "Katikka ra iil ma Sisa aa rlenki. I luqa i qe ruir se ama Gaman Rom." ¹⁷De ma Iesus ka ruqun ma', "Katikka ma Sisa ama barlka navet ma Rom dai mager ip ngene guirl aa tekmeriirang ba qa. (I liirang aa ip taquarl ama qelaing.) Dav a qerang nanaa i ama Ngemumaqa aa tekmeriirang, dai saqikka ngene guirl iirang ba qa." De re nanses i re narli sevet liina.

Te Siquat Ne Ma Iesus Ne Ama Snanpet Sever Ama Maarlvitki

Matiu 22.23-33; Luk 20.27-40

¹⁸De iari nep ma Lautu i ra tis ta ama Sadusiqena, dai qurli ra. I ai de re su ama qaqet taqurliani ma', "Lura i sa ra ngip dai diip kuasiq ai ra raarlviit." Dai ra men sagel ma Iesus be ra snanpet na qa ma', ¹⁹"A Tiksiqa, ma Moses ka iil ama lengi taqurliani sagel uut ma',

"Ariq aiv iak ka ngerlvet ne ama nanki de diip ke ngip dap kuasiq aa nge ama arluis. De diiv aa gilka qe at luqia ama nanki naser a qa ip ke sel aa uimka, ip diip ke uas te ama tekmeriirang naser ama mam ama ngipka.' Lo 25.5

²⁰De ra sil barek ma Iesus taqurla ma', "Murl iak, i aa uis ama quatta ama ngeriqit ngen a iam na ra. I sa ama barlta de araa rarlimka dai qa mer iaiq ama nanki. De quasiq ama ainkules de luqa qa ngip. Dap kuasiq aa nge ama arluis. ²¹De luqa i qa never aa uuves dai qa met luqia ama nanki. De saqiaskerlka qa dai qa ngip dap kuasiq aa nge ama arluis. De saqiaskerlka luqa naivuq ip ma depguas dai qa mer a qi. De qa ngip dap kuasiq aa nge ama rluimka. ²²Baiv aa de qatikka aa ningambik dai qatikka ra ter a qi. De rep ngip. Dap kuasiq araa nge ama arluis. Be lura ama ngeriqit ngen a iam na ra, ta ngerlvet ne luqia ama nanki dap kuasiq araa nge ama arluis. Baiv aa de ama nanki qia ngip." ²³De lura ama Sadusiqena ra snanpet ne ma Iesus ma', "Dai be aip laip lua i ama qaqet ta taarlviit naver ama aapngipki, dai maikka diip nemka aa ngerlki? I sa mekai ama ngeriqit ngen a iam na ra ra ngerlvet ne luqia ama nanki be araa ngerlki."

²⁴De ma Iesus ka meraqen sagel ta ma', "Kuasik ngen drlem ama Slurlka aa Lengi de quasik ngen drlem aa dlek. ²⁵De maikka ama semen ngen maden. I ngene lu, ama ngipta i ra taarl namer ama matmat dai diip ta raquarl ama Angeluqena revuk. De diip kurli ra dap kuasiq ai re ngerlvat. ²⁶Dap ngen ama Sadusiqena dai ngene rledeng tik liirang aa. Ai ama ngipta dai diip ta taarl namer ama matmat. Sa ngen drlem ama lengi sevet ma Moses i murl ket lu ama altingki mer ama mengka aa riqaaq i kuasiq ai rleprlv aap. I murl ama Ngemumaqa ka taqen sagel ma Moses na met luqa ama mengka raqurliani ma',

"Katikka ngua iara i ama Slurlka na ngua. I gia murlta i ma Abram ke ne ma Aisak de ma Jekop araa Slurlka na ngua." Kisim Bek 3.6

²⁷Lungera ama lengi i qel sil na nget dai ama Ngemumaqa i as ke uas te lura i qatikka ama iamesta. I qatikka ama ngipta dai kuasiq ai ra ngip mas. Dap qatikka a ngen a lengi dai ai de kuasiq ai ama seserl nget."

Ama Ngemumaqa Aa Lo Dai Liina i iini Veviit

Matu 22.34-40

²⁸Dav iaq ama Tiksiqa nep ma Lautu dai qe narli ma Iesus ke ne ma Sadusiqena ra taqen per a na ne ama lengi i ama dlek pem nget. De luqa ama Tiksiqa dai qa men sagel ma Iesus i raquarli qat drlem ai ma Iesus ke taqa su. De qa snanpet na qa ma', "Ngu lu ama lengi ama barl nget ama narligel-vem-nget nanaa nev ama Langinka?" ²⁹De ma Iesus ka guirliik sagel ka ma', "Lungera ama lengi ama barl nget nagel ama Slurlka dai nget taqurliani ma',

"Ngen mai navet ma Isrel dai ngene narli. Ama Ngemumaqa dai qatikka ama quanaska. ³⁰Be maikka mager ip ngene rarlik ka ne a ngen a revan. De ngen dru a ngen a qevap mai sever a qa. De maikka a ngen a ngimsevetki veviit never a qa. De maikka ngenrl kuarl temiis mai bareq ama Ngemumaqa. *Lo 6.4-5*

³¹De liina ip ma udiiram dai raqurliani ma',

"De maikka mager ip ngene rarliq ama qaqet mai. De maikka mager ip ngen drat never a ra ip taquarl ai de ngen drat never a nas. *Wok Pris 19.18*

Liiram aa ama lengiiram dai maikka ama barliiram.

³²De luqa ama Tiksiqa nep ma Lautu dai qa ruqun ma', "Gua Barlka, maikka ngia taqen ne gia revan. I qatikka ama Ngemumaqa dai ama a udekka dap kuasiq a qek. ³³Be maikka mager iv uure rarlik ka de uut tu auur a qevap sever a qa. De mager iv uure kuarl temiis mai bareq a qa. De mager iv uure rarliq ama qaqet mai de uut tat never a ra ip taquarl ai de uut tat never a nas.

De iari dai ra tu ara qevap sever ama Lautu arla tekmeriirang de re peleng ama sipsip ngen ama uaik ip ngeren ban per ama viirang sagel

ama Slurlka. De ra tu araa qehev ai liina dai iini veviit. Dap ngi lu, ngia meraqen ne liiram aa ama lengiiram dai maikka ama barl iiram navet lungera ama lengi nev ama Lautu.

³⁴De ma Iesus ka narli luqa aa lengi i qa guirltik dai raquarl luqa i aa saikngias.

De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Sa qurli ngi gelna ne ama aiska ip sagel ama Ngemumaqa."

De naset ma Iesus aa lengi de lura dai saqias teng ning sa snanpet na qa.

Ma Iesus Ka Snanpet Na Ra Sevet Ma Kristus

Matiu 22.41-46; Luk 20.41-44

³⁵De lua i qurli ma Iesus pe ama Lautu-vem-ki ama Slurliki. De qa snanpet ne ama qaqet ma', "Lura ama Barlta nep ma Lautu dai ai de re su ngen nanaa sevet ma Kristus? I luqa i diip ka tat never ama qaqet mai. De re su ngen ai qa namen ma Daivit aa liinka. Dap ka men nanaa samen ma Daivit aa liinka?"

³⁶Katikka ama Qevepka ama Slurlika, dai qa meraqen met ma Daivit ma',

"Ama Ngemumaqa qa sil sevet gua Slurlika raqurliani ma', "Ngia ruqun pe gua merlmerliit ip ngu uas tem ngi ip deng i ngu verleset gia qumespik. Be gia qumespik dai diip teng ning ama dlek gel ngi de qurli ra vet gia arlim." *Sng. 110.1*

³⁷"De ngu lu nanaa be ma Daivit aa uimka dai aa Slurlika na qa?"

Dav ama Tiksiqena dai quasik mager ip te guirltiq aa lengi. De ama qaqet dai ra iing demna vet ma Iesus i ama arlias per a ra nevet liirang aa ama lengiirang.

Ngenet Lu Rik Lura I Re Su Ne Ama Lo Arla Tekmeriirang

Matiu 23.1-12; Luk 20.45-47

³⁸De qe su aa risura i qa taqen ma', "Ngenet lu riq ama Tiksiqena nep ma Lautu i ra tu ama luan ma ainkul nget iv ama barlta na ra. I ai de ra tit parlen ama qaqet, de ra tit saver ama maiirl i re narliiv ama qaqet ta tis ta ai ama barlta na ra. ³⁹De aip per ama kaivung de ra tuqun per ama slurlta araa luquv iv ama slurlta na ra. De aiv ama asmeski ama slurliki de re tal lungera ama luqup i ai de ama slurlta ra tuqun pem nget. ⁴⁰I lura dai ai de re kaak te ama sauakta raqurliani i re tekmet ne ama raring naiq ama dlek pem nget i re raring per ama ainkul bareq a ra, dap ta ter ama tekmeriirang nagel ta. I ai de re tekmet ne liirang aa be maikka ama Ngemumaqa dai ama qurek per a qa na ra.

Ama Sauaikki Ki Kuarl Te Buup

Luk 21.1-4

⁴¹De qurli ma Iesus pe ama Lautu-vem-ki, i qa mit sagel ama akiski i ai de ra tu ama qelaing met ki. De qet lu ama qaqet i ra tu ama qelaing met

ki i lungera ip nget tat never ama Lautuqi arla lat. Be lura i ama qelaing gelem ta dai ra tu ama qelaing i buup. ⁴²Dav iaiq ama sauaiikki qiat den i quasiaq ama qelaing gelem ki. Be qia mu ama quirem-iiram ama udiiram. ⁴³De ma Iesus ka nes te aa risura be qa sil ba ra ma', "Nguataqen ne ama revan sagelem ngen. ⁴⁴Lura i ama qelaing gelem ta dai ra tu araa qelaing i buup. Dap ta dai ra tu ama denes never araa qelaing. Dap luqia ama sauaiikki i quasiaq araa qerang, dap kia rlan ara qelaing mai. Be de liiram aa ama qelaing iiram ama udiiram, dai iiram nge uirl se lura i buup ne araa qelaing. I raquarli qia verleset ne ara qelaing mai. Be quasik mager ip kin ban per ara a nge ama asmes.

A Lautu-vem-ki i Diip Lenges Na Qi

Matiu 24.1-14; Luk 21.5-19

13 ¹Be aiv aa de ma Iesus ka mit nev ama Lautu arla vetki ama Slurlki de iaq i aa risuqa qa ruqun na qa ma', "Gua tiksiaqa, maikka luqia ama vetki dai ama atluqi. I maikka ra rekmet na qi ne ama atlunger ama dul." ²De ma Iesus ka ruqun na qa ma', "Kua ngit lu ama Lautu arla Vet ama barlnget, dai nasat de lenges na nget. De ama dul per ama surl dai diiv iari re bungdem se nget sever ama aivet."

Ma Iesus Kel Sil Sever Ama Merlenka Vemiirang

³Baiv aa de ma Iesus ka mit ke ne aa risura saver ama damini angera garli i ra tis iini ma Ulip. De ma Iesus ka mugun de qem ngim iinavuk sagel ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ma Pita qe ne ma Jems, de ma Jon, de ma Endru dai ra men sagel ka. ⁴Be ra snanpet na qa ma', "Kesnada de lenges ne luqia ama Lautu-vem-ki? Ngu lu laiv ama Ngemumaqa qa tuvem na uut nanaa sever ama nirlaqa ip te lenges ne aa vetki?" ⁵De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Ngenet lu, i ariq a qek ka ren se ama lengi be qe qaak tem ngen. ⁶I nasat de diiv iari rat den be ra tis nas ne gua rlenki. De ra taqen ma', "Nguataqen, dai ama Slurlka aa Uimka na nguataqen." De diip buup ne ama qaquet ta tu araa qevap sever a ra, dap te kaak tem ta."

⁷"I nasat de diip buup ne ama asmesna ver ama luquviirang dav as kuasik luqa ama nirlaqa qa men. Be kuasik ngeterl a ngen nevet liina. I luqa ama nirlaqa dai as kuasik ai qa men. Dav as nasat de verleset ama aivetki. ⁸De laiv ama qerleng ama slurlnget dai nge tesna. De diip buup ne ama qenken per ama luqum mai. De buup ne ama qerleng dai diip lenges ne angera asmes be diiv ama getki vem ta. I diip liina dai iini ngere riirl ip taquarl ama nanki i qil sal be qi tal ama getget masmasna.

⁹Dai qatikka ngene taqa uas temiis tik liirang aa ama viirang. De diip te uurut per a ngen per ama kaivung de diip te uamet na ngen pe ama Lautu arla Vet. De diip te ral ngen sep ma Gaman aa Vet ngen ama

Komuniti arla Vet ip te kot se ngen. De diip te rekmet taqurla sagel ngen i raquarli i ngene tal gua rletki. Dap diip ngene raqal sil ne gua Lengi ama Atlunget barek lura ama barlta nev ama Gaman de ngen iari ama Rleniqena. ¹⁰Dap diip te ral gua lengi nauirl saver ama aivetki mai. Baiv aa de ama asmesna nget den. ¹¹Be ariq aip te kot se ngen de quasik ngeneng ning, de quasik ngen dru a ngen a qevep maberl sever a nas. De arik ta taarl na ngen pe ama Kot de qatikka ama Slurlka qe qurl a ngen te aa lengi ip ngen deraqen na nget. Dap diiv ama lengi i ngen deraqen na nget dai quasiq ai nget nagel ngen, dap nagel ama Qevepka ama Glasingaqa.

¹²Be vet luus aa i ama asmesna dai diiv ama qaqet te lenges nana. Dap kuasiq araa arlem never araa ningambik ngen araa rarlimpik. Ama barlka dai arik ke kot se aa ningamka, dai diip ke veleng ka. De saqikka ama gilka dai arik ke kot se aa barlka de diip ke veleng ka. De saqikka diiv ama lavu re tekmet taqurla sagel araa uis. De saqikka ama arluis dai arik te kot se araa lavu de ra veleng ta. ¹³De diiv ama qaqet tet lu ngen, i gua liinka, dai diiv ara qumespik na ngen. De nemka i qa tu aa qevep sever a ngua de qa taarl malkuil ip deng i verlverleser-iini dai diip ngua iames na qa.

Diiv Ama Merlenka Vemiirang Malai Dai Diiv Iirang Nge Ren
Matiu 24.15-28; Luk 21.20-24

¹⁴Murl ma Daniel ama Ngemumaqa aa Aamki na qa ka sil sever ama tekmeriirang i quasiq ai ama atliirang, i diiv iirang ngere lenges ne ama luqup. I diip ngene lu liina aa i iini nge raarl ve ama Lautu-vem-ki ama Atlu qi. De lu ngen aa i qurli ngen per ama qerlingki ma Judia dai diip masna ngene uaik sep ma dam arle ves tiq a ngen qumespik. ¹⁵Ariq aip mas per a ngen darliik ne a ngen a vet de quasik ngen dan ip ngen det liirang aa naivuk nev a ngen a vet. Dap ngene uaik naik i quasik ngene tal a qerang. ¹⁶De arik kurli ngen per a ngen aa sleng de quasik ngen tu a ngen a qevep ip ngene uaik sa muk te a ngen a luan pe a ngen a vet. ¹⁷De diiv ama vu malai bareq ama nankina i ama rut pem ta de lura i ara uis tat diim, dai diiv ama alkuil ba ra. ¹⁸De mager ip ngene nen ama Slurlka ip kuasiq liirang aa nge ren per ama qaik. ¹⁹I vet lungera ama niirl dai diiv ama merlenka slep bareq ama qaqet mai. As maikka murl ianai i ngere rarles ne ama aivetki, i lungere aa ama merlen nge men be deng iara dai as ama gil-nget. Liirang aa dai ai de murl kuasiq ai iirang nge men. De saqikka diip nasat dai diip kuasiq a qerang taqurla nge ren. ²⁰I arik kuasiq ama Slurlka qa tu aa qevep sever aa liinka dai quasik mager iv a qek ke iames. Dap maikka ka tu aa qevep sever aa liinka dai diip ke verleset lungera ama merlen never aa liinka ip kuasiq lenges na ra. ²¹Dav ariq iari res nes dai re kaak ma', "Ngi lu, luqa i ama Slurlka, dai sa qa men."

Dav ariq aiv iari ra taqen ma', "Luqa qa men iasai savet luqia ama luqupki."

Dap kuasik ngen dru a ngen a qevep sever araa lengi, ²²i raquarli re kaak i ra taqen ai ra nagel ama Ngemumaqa. I buup ne ama barlta raqurla dai diip te tekmet ne ama rletki ama slurlki ip te kaak te ama Ngemumaqa aa uis. I re siquat ip te lenges ne araa tuaqevep sagel ka. ²³Be mager ip ngene uas temiis i sa iara ngua muvem na ngen sevet lungera ama niirl ama vunget."

Nasat De Ama Qaer Araa Rarlimka Qa Ren

Matiu 24.29-31; Luk 21.25-28

²⁴I diip naset lungera ama niirl ama vunget, de diiv ama nirlaqa dai quasik ke taqam ngim de diiv ama iaqunki dai diip kia reng. ²⁵De diiv ama ualdang nger aat naver ama uusepka. De ama dlek-pem-iirang per ama uusepka dai diiv iirang ngere iaurl. ²⁶De vet lungera ama niirl dai diip te lu ngua, i ama qaer araa Rarlimka na ngua, i diip ngua ren pe ama aavul. I ngu tal gua dlek de gua ansinki mirlek na ngua. ²⁷De diip ngu nem gua Angeluqena saver ama aivetki mai ip te iing demna ne ama Ngemumaqa aa uis.

Ama Mengka I Qe Siquat Te Ama Niirl

Matiu 24.32-35; Luk 21.29-33

²⁸Ariq aiv ama mengka qa tarl dai ngen drlem ai lua ip laiv ama qaikki. ²⁹Ariq aip ngen lu ama viirang ngere rarles taqurla dai ngen drlem ai gelna ip ngurl guirl. ³⁰Kula ngerlangken per a ngen ne liina. I diip liirang aa nge ren. De vet luus aa de ama qaqet i qurli ra i re iames dai diip te lu liirang aa i iirang ngere rarles be deng i verleset lungera ama niirl. ³¹Ama uusepka ngen ama aivetki dai diip prleset ne a iam dap gua lengi dai diip kuasik prleset na nget.

Kuasik A Qek Kat Drlem Ama Nirlaqa

Matiu 24.36-44

³²Kuasik a qek kat drlem luqa ama nirlaqa. I ama Angeluqena revuk dai quasik tat drlem. De saqikka ngua dai kuasik ngua drlem. Dap Gumam dai qa mu ama nirlaqa ip diip ke prleset ne ama tekmeriirang naver ama aivetki. ³³Maikka ngenet lu. De aitaap ngen i quasik ngen drlem gua nirlaqa ip diip ngurl guirl. ³⁴De ngua taqen ne ama qasiquatka sever iaq i qa mu aa buaiskena ip tet matna ver aa bisnis. I katikka luqa i qa mit sa sangis saver iaiq ama luqupki. De qa sikmet na ra saver araa rleriirang. De qa sil bareq iaq ip kurli qa de qem ngim naa na qa, ai diip lua ke guirl. Baiv aa de qa mit. ³⁵Maikka ngenet lu de aitaap ngen i quasik ngen drlem luqa ama nirlaqa ip ngurl guirl. Kua arik ngua ren

se rletrlet dap kua arik de ama arlenki are rlan dap kua arik ngua ren i ama qaduqa qe taap, dap kua arik se bingbigia. ³⁶Arik masna ngua ren dai quasik ngu narliip ngu lu ngen i ngene brlaing, i ama vu aa. ³⁷Ngul sil bareq a ngen de ngul sil barek lura ama qaqet per ama luqup mai. Maikka ngene menaik te gua nirlaqa sademna.”

Ama Barlta Re Tuqun ip Te Veleng Ma Iesus

Matiu 26.1-5; Luk 22.1-2

14 ¹De vet lungera ama niirl de ama Barlta nep ma Lautu de lura i re su ne ma Moses aa Lengi dai re narliip te lu re a nge ama aiska ip te veleng ma Iesus. Dap te trles sa meraqen tiq ama qaqet ip kuasik ta drlem. De ra drlem ai ama niirlaiam ama quanasiam ip diiv ama Asmeski ama Slurlki vet ma Jarusalem. I ama Judaqena ra tis luqia ama asmeski ma’, ‘Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.’ ²De ama barlta ra ruqun nana ma’, “Kula uure veleng ma Iesus pet luqia ama Asmeski ama Slurlki. I arik buup ne ama qaqet ta raarlviit de re rlu met na uut ne ama dul.”

Ama Nanki Qia Mer Ama Sanda Vet Ma Iesus

Matiu 26.6-13; Jon 12.1-8

³De qurli ma Iesus pe ma Saimon aa vetki vet ma Betani. I mekai qa mat never a qa te ama arlemki ama laippa. De qurli ma Iesus i qa tes. De iaiq ama nanki qia men kia man sagel ka. I qi tal ama qureliini ne ama marasin ama atlunget mer iini, i a nger a mas ne ama atlu. I ra tis lungera ama marasin ma’, Naat. Dap lungera ama marasin dai ngere tal peviit maikka. De qia bung sever iini arlken de qia rletik niini vet ma Iesus aa ningaqa. ⁴Dav iari never aa risura dai ama qurek per a ra, i ra lu qi, i qi tekmet taqurla. De ra ruqun ma’, “Ngu lu nanaa be qia ming ama sanda naik? ⁵Dav ariq uure nem nget bareq ama qaqet ip te van per a nget dai mager iv uur ren per ama 300 Kina. De mager iv uut tat navet lura i quasiaq araa qerang ne lungera ama qelaing.” De maikka ra taqen luqia ama nanki mavik.

⁶Dap ma Iesus ka ruqun ma’, “A den ngen se qi. I ngene serlin a qi ver a qeni nanaa? Maikka qia rekmet ne ama atliini bareq a ngua. ⁷Dap lura i quasiaq araa qerang dai qatikka ai de sademna de qurli ra gel ngen. Dap diip kuasiaq ai qurli ngu na ngen mas. ⁸I luqia ama nanki i qia mat never a ngua ne lungera ama sanda i qia rletik na nget pet gua qetdingki ip kia ruvem ne gua qetdingki samer ama matmat. ⁹Ngua taqen ne gua revan sagel ngen. Lunger iara gua Lengi ama Atlunget dai diip nge tit per ama qerleng mai, de ngen ama lengi sevet luqia ama nanki dai diip nge tit iv ama qaqet per ama aivetki mai re narli nget de ra taqen ne ama atlu sever a qi.”

Ma Judas Ka Arles ip Ka Lenges Ne Ma Iesus
Matiu 26.14-25; Luk 22.3-14; Jon 13.21-30

¹⁰De ma Judas Iskariot i iak never aa risura ama malepka ngen a iam na ra, dai qa mit sagel lura i re uas te ama Lautu. De qa sil barek ma Iesus aa qumespiq ip te iit tem ka. ¹¹De ra narli liina de maikka ama marl na ra maden. De ra meraqen ne ama atlu sagel ka ip diip ke tal ama qelaing. De ma Judas ka arles i qet lu re a nge ama aiska ip diip ke kuarl te ma Iesus bareq aa qumespiq.

Ama Asmeski I Ama Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka

¹²De vet luqa ama nirlaqa i ke rarles ne ama asmeski i ai de re nin ama bret dap kuasik ta mu ama Yis pem nget, de ma Iesus aa risura ra men. De vet luqa ama nirlaqa de ra veleng ama sipsiv a ngere uis i ra tuvem sevet luqia ama Asmeski ama Slurlki i ra tis ki ma', 'Ama-Angeluqa-Ka-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.' De ma Iesus aa risura ra snanpet na qa ma', "Ngu lu diiv uur iit sev a qik kua ama vetki iv uur ruvem ne luqia ama asmeski?" ¹³De ma Iesus ka nem i ai am naver aa risura de qa ruqun na iam ma', "Uan diit savet ma Jarusalem sev iaq aa qames i qe tal ama suupinki i buupki ne ama qerlapki. ¹⁴Ariq aiv uan lu qa de uan diit naser a qa sev aa vetki. De uane ruqun luqa i aa vetki ma', "Auura barlka qe snanpet na ngi aip ngu lu a qik kua ama rumki ip diiv uues met ki." ¹⁵De diip ke iit se uin samet luqia ama rumki. De diip kurli uin aa de uan druvem ne ama asmes bareq auut."

¹⁶Baiv aa de aa risuiam ian uirl savet ma Jarusalem de ian lu liirang aa taquarl ma Iesus ka sil ba iam sever iirang. De ian muvem ne ama asmes. ¹⁷Baip se rletrlet de ma Iesus ka men sa met luqia ama rumki ke ne aa risura. ¹⁸De qe ne aa risura ama malepka ngen a iam, ta mugun de ra tes. De ma Iesus ka ruqun ma', "Ngu taqen ne ama revan sagel ngen. Ngen aa, dai diiv iak naver a ngen ke sil se ngua barek gua qumespiq." ¹⁹De aa risura dai ra narli liina de maikka re nanses de ra ngim sa met na. De iak de iak never a ra, re snanpet ne ma Iesus ma', "Nanaa, kua ngia tu gia qevap ai ngua?"

²⁰De ma Iesus ka guirltik ba ra ma', "Diiv iak never a ngen ama malepka ngen a iam na ngen. Dai diip ngu na qa uune teq a uun a ngerik mais samer ama pilitki. ²¹Ngua dai ama qaqet araa Rarlimka, dai diip te veleng ngua taquarl murl lura ama Slurlka aa Aamki na ra rel sil. Dap luqa i diip ke sil se ngua barek gua qumespiq dai maikka diip lenges na qa. Arik murl aa nan ki sel a qa i ama ngipka dai ama atlu i quasik ke lu iarang taqurla."

Iesus Ka Barlmet Ne Ama Asmes Barek Aa Risura
Matiu 26.26-30; Luk 22.15-20; 1 Korin 11.23-25

²²De lua i ra tes, de ma Iesus ka met ama bretki de qa meraqen ne ama atlu sagel aa Mam. De qa barlmet na qi de qa qurl aa risura de qe tuqun

a ra ma', "Ngen det luqia de ngen des ki. I luqia dai gua qetdingki aa."
 23 De ma Iesus ka mer ama kapka i buup ka ne ama qerlapki nev ama vain arla gam. De qa meraqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa de qa qurl a ra. De ra mai ra suup. 24 De ma Iesus ka ruqun na ra ma', "Luqi iara ama qerlapki dai gua qerecka i qe rletik saver ama qaqet buup. I qatikka ne liina dai ngu rarles ne ama Aiska ama Iameska iv ama Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas." 25 "Ngu taqen ne ama revan i diip kuasik mager ip ngup suup luqia ama qerlapki ip deng i ama Ngemumaqa qe rarles ne aa Luqupki ama iameski. Dai diip ngu suuv ama vain ama iames nget."

26 De ra raing iaiq ama taingki ne ama lautu, baiv aa de ra mit sev ama damini arle ves ma Ulip.

Diip Ma Pita Qe Ngim Temanau

Matiu 26.31-35; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38

27 De ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Nani ngene uaik namen na ngua ip ngerek se ngua, ip taquarl murl ta iil ve ama Langinka i murl nauirl ma',

"Ama Ngemumaqa dai diip ke veleng luqa i qe uas te ama sipsip. Be diiv ama sipsip ngere uaik maden maden. *Sek 13.7*

28 Dap diip ngua raarl namer ama matmat. De diip ngu uirl se ngen savet ma Galili. 29 De ma Pita qa ruqun na qa ma', "Katikka ariq aip gua ari ra uaik, dap diip kuasik ngu uaik namen na ngi."

30 De ma Iesus ka ruqun ma Pita, ma', "Ngi narli. Nani de ama arlenki are rlan, de ngi vererl temiis ma depguas niirang ai quasik ngiat drlem se ngua. Baiv aa de nakka ama durlaikka qek naq ip ma iiram."

31 Dap ma Pita qa guirltik madlek sagel ma Iesus ma', "I quaatta i diip ngu ngip ngu na ngi, dap maikka diip kuasik mager ip ngua raqen ai quasik nguat drlem se ngi!"

De qerlka lura aa risura ra meraqen taquarl ma Pita qel sil.

Iesus Ke Raring

Matiu 26.36-46; Luk 22.39-46

32 De ra men pet liina ama aiverini ma Getsemani de ma Iesus ka ruqun aa risura ma', "Mas per a ngen aa de ngua iit ip ngu raring sagel ama Slurlka." 33 De qa ruqun ma Pita de ma Jems de ma Jon ip te na qa. De ma Iesus dai ama merlenka ver a qa be quasik ket lu maget. 34 De qa ruqun na ra ma', "Katikka ama merlenka ver a ngua malai, be ama qares iv arik ngu ngip. Dap kurli ngen aa de ngenem ngim."

35 De ma Iesus ka aang i manau be qa aan aa buum men ama aivet de qe nen sagel aa Mam aip kua mager ip luqa ama merlenka qa iit puuqas na qa.

³⁶De qa taqen sagel ama Slurlka ma', "Gumam na ngi. Katikka ngi dai ama quanaska na ngi i mager ip ngi rekmet ne ama tekmeriirang mai. Ngi nem luqa ama merlenka never a ngua. Kuasiq aip ngi rekmet taqurla qut gua narliip, dap katikka ngi, kut gia narliip."

³⁷De qa guirl be qa lu lura ama depguas na ra i re brlaing. De qa ruqun ma Pita ma', "Saimon, kua ngi brlaing? Dap kua quasik mager ip nakka ngenem ngim per a nge ama ainkules?"

³⁸De qa ruqun na ra ma', "Ngenem ngim de ngene raring. De ngene raring, ngene na ngua i arik ma', ama qasiquarl-iirang nge men per a ngen. A revan i ngene narliip se ngua de a ngen a rlan dap per a ngen a qetdeng dai ama neng na ngen de quasika ngen a nge ama dlek."

³⁹De saqiaskerlka ma Iesus ka mit be qe raring, be saqiaskerlka qe raring ip taqua laira. ⁴⁰De qa guirl sagel ta, be saqiaskerlka qet lu ra i re brlaing. Be maikka ama menepki met ta be quasik tat drlem aip diip ta raqen sagel ka nanaa.

⁴¹De saqiaskerlka ma Iesus ka mit be qe raring. De qa guirl be qa snanpet na ra ma', "Katiaskerl, kua mas per a ngen i ngene brlaing? Ngen lu. Kasa iara ip diiv iak ka iit se ngua i ama qaqet araa Rarlimka na ngua barek lura ama vura. ⁴²Ngen daarlvit! Diiv uut tit! I ngene lu, luqa i qat den ip diip ke iit se ngua sagel gua qumespik."

Ma Iesus i Ra Uurut Per A Qa

Matiu 26.47-56; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12

⁴³Dap medu ama Barlta nep ma Lautu de ama Tiksiqena nep ma Lautu de lura i ra uas te ama Lautu dai sa ra kaivung de ra nem iaq ama liinka ip te ne ma Judas Iskariot ip ta iit te uurut pet ma Iesus.

⁴⁴De ma Judas ka sil ba ra ma', "Diip ngua raqen ne ama atlu sagel ka, de uun ne sarl a uun a ngerik kana, ngu ne ma Iesus. De ngu quarl tem ka bareq a ngen. Uur iit ip nani uure uurut per a qa. De ngen den se qa sep ma Karabus." ⁴⁵Dap ma Iesus dai qurli qa i as ka taqen per aa risura. De ma Judas Iskariot ka men, be qe ne ama Iesus ian ne sarl ian a ngerik kana. De qa ruqun ma', "Gua barlka, gua Tiksiqa."

⁴⁶De lura re ne ma Judas ta uurut pet ma Iesus. ⁴⁷Dav aa risura, be iak ka movem ne ama asmesna ara sinki be qa diq iaq aa asdemki. Luqa i ama buaiska i qa tat never ama Lautu angera Barlka.

⁴⁸De ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Ngen dren se a ngen a aviskina ngen a ngen a galep saver a ngua. I quarl ama suamka na ngua? ⁴⁹Ai de vet, kurli ngu na ngen pe ama Lautu arla Vet, dap kuasik ngen ne narliip ngene uurut per a ngua. Dav ama lengi nep ma Langinka i murl nauirl dai nge men ne ama revan sever a ngua. Be diip ngen ne uurut per a ngua." ⁵⁰De ma Iesus aa risura mai, dai ra uaik namen na qa.

Ama Lugutka Qa Uaik

⁵¹⁻⁵² Dav iaq, i qa urlisnas pe ama luanki dai qa tit naset lura i ra uurut pet ma Iesus. De ra tekmet ip te uurut per a qa dai ra sarl aa luanki dap ka uaik i ama ses aa arlim.

Ma Iesus I Ama Judaqena Araa Barlta Ra Taarl Na Qa

Matiu 26.57-68; Luk 22.54-55; Jon 18.13-24

⁵³ De ra mit se ma Iesus sev ama Barlka aa vetki i luqa i ai de qerl ruirl se ama Lautuqi. De lura ama Barlta nep ma Lautu, de ama Tiksiqena nep ma Lautu, de lura i re uas te ama Lautu, dai ra men be re tekmet ne ama kaivung pe ama Barlka aa vetki. ⁵⁴ De ma Pita qa mit naset ma Iesus dap nakka qurli qa sangis de qa raqat mit samer ama baniski met luqia ama Barlka aa vetki. De qa mugun gel ama Diitdiit-per-a-ra i ra mugun gel ama altingki de re tik.

⁵⁵ De lura ama Barlta nep ma Lautu, de ama Barlta nep ma Kot dai re tekmet ne ama lengi muqas i ama dlek pem nget i re kot se ma Iesus. I re narliip tet lu re a nge ama rarlimini ip te peleng ka. Dai quasik ta lu te a qeni. ⁵⁶ De buup na ra, ra kot se ma Iesus ne ama qaaq-iirang. Dap lura nep ma Kot dai quasiq ai araa lengi ama revan nget. De quasik nget taquarlina.

⁵⁷⁻⁵⁸ De iari ra maarlviit de re kaak taqurliani sevet ma Iesus ma', "Katikka qa sil ba uut ai diip ke lenges ne ama Lautu arla Vetki ama Slurliki. De diip naser ama niirl ama depguas de diip ke rekmet ne iaig ama vetki i qi muqas. Katikka quasik mager iv ama qaqet te matna ver a qik taqurla." ⁵⁹ Dap lura i ra taqen dai qatikka quasiq ai araa lengi ama revan nget de quasiq ai nget taquarlina.

⁶⁰ De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai qa maarlviit de qa snanpet ne ma Iesus ma', "Kua quasik gia qeng ama lengi ip ngi guirltik lungera ama lengi i ra taqen sagel ngi? Kua gia a nge ama lengiqi dap kua quasik?"

⁶¹ De ma Iesus dai quasik ka taqen de quasik ka meraqen ne a qeni. De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai saqias ka snanpet na qa ma', "Kua ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngia ip ngi tat never ama Isrelkena?"

⁶² De ma Iesus ka meraqen ma', "Katikka ngua iara. De diip ngene lu ngua, i ama qaqet araa Rarlimka na ngua, i diip ngua ruqun pe ama Ngemumaqa aa merlmerliit. I aa Uaska na ngua. De diip ngu guirl pe ama aavulki nev uusep."

⁶³⁻⁶⁴ De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai maikka qe serlin maden. De qe tekmet ip taquarl ke lalangmet per ama aivet. De qe serlin se ma Iesus aa lengi. De qa taqen ma', "Sa ngene narli qa meraqen mavik sagel ama Ngemumaqa, be diiv uure rekmet nanaa na qa?"

⁶⁵ De iari ret kuat pet ma Iesus. De ra uung per aa uuves ne ama luanki. De ra uamet pem ka de ra snanpet na qa ma', "Nemka qa uaming ngi? Ngia ris ka?"

Ma Pita Qe Pererl Temiis

Matiu 26.69-75; Luk 22.56-62; Jon 18.15-27

⁶⁶⁻⁶⁷De ma Pita dai qurli qa darliik de qe tik mer ama altingki. De iaiq ama nanki i ai de qit matna gel ama barlka nep ma Lautu, dai qia men sagelna na qa. De qim ngim sever aa saqang de qia ruqun ma', "Kerlka ngi aa, i ngi ne ma Iesus navet ma Nasaret."

⁶⁸De ma Pita dai qa vererl temiis ma', "Kuasik nguata drlem aip ngia taqen nanaa." Dai qe kaak. De qa maarlviit de qa aang imanau i ama qelepka tiq ama nanki. De ama durlaikka qe rarles i qek nak.

⁶⁹De luqia ama nanki i qit lu qa i qa aang imanau de qia sil bareq iari ma', "Iaq aa i qerlka qa nagel ma Iesus!"

⁷⁰De guirltik met ma Pita de qa ruqun ma', "Nguata, dai quasik tem nguata!"

Baiv aa de lura mirlek ne ama altingki dai ra meraqen slep sagel ma Pita ma', "Kula ngi kaak! I qerlka ngi naver a ra. I uut narli ngia taqen muqas i ngi navet ma Galili!"

⁷¹De ma Pita qa rek gelnas i qa taqen ma', "Nguata tu vuusep, maikka nguata taqen ne ama revan. I quasik nguata drlem se qa." ⁷²De saqiaskerlka ama durlaikka qek nak, de vuktik pet ma Pita ne ma Iesus aa lengi i laa qa ruqun na qa ma', "Diip ngia raqen ai quasik ngiat drlem se nguata. I diip ngi vererl temiis nauirl ma depguas niirang. De nakka aiv aa de ama durlaikka qek naq ip ma iiram." De vuktik pet ma Pita ne ma Iesus aa lengi de qa mit i qatias ama qilkilem na qa.

Ta Tit Se ma Iesus Sagel Ma Pailat

Matiu 27.1-2; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38

15 ¹De maikka se bingbigia men ama arlenes de ama Barlta nep ma Lautu de lura i re uas te ama Lautu de ama Tiksiqena nep ma Lautu dai sa ra kot se ma Iesus. De ra ruqun ip te nem ka sagel ma Pailat. Aiv aa de ra quap mer aa rik de ra mit se qa sagel ma Pailat.

²De ma Pailat ka snanpet na qa ma', "Kua ngi dai ama Judaqena araa King?"

³Dap lura nep ma Lautu dai vet ta raqen ip te kot se ma Iesus. ⁴De saqiaskerlka ma Pailat ka ruqun ma Iesus ma', "Katikka vet ta taqen ip te kot se ngi. Dap nanaa, kua quasiq aip ngi guirltik bareq a ra?"

⁵Dap ma Iesus dai quasik ke narliip ke guirltiq araa lengi. De ma Pailat dai maikka qe nanses.

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Uadem Se ma Iesus Men Ama Lalemka

Matiu 27.15-26; Luk 23.13-25; Jon 18.39

⁶De vet luqia ama Asmeski ama Slurlki i ama Judaqena ra tis ki ma', Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka. I ai de vet

luqia ama asmeski ver ama ages mai de ma Pailat kem nem iak nep ma karabus. I luqa i ama qaqet te narliip se qa. ⁷De vet lungera ama niirl dai qurl iak pe ama karabus i aa rlenki ma Barabas. I qe karabus ke ne lura i ra veleng iari ama Diitdiit-per-a-ra. ⁸Baip maget de vet luqia ama asmeski de buup ne ama qaqet ta men sagel ma Pailat ip te snanpet na qa ip ka aar iak nep ma Karabus, ip taquarl ai de qe tekmet per ama ages mai.

⁹⁻¹⁰Sa ma Pailat kat drlem se ama Barlta nep ma Lautu i ani re narliip te kot se ma Iesus naik. I re kot se qa i raquarli ra saming ka ai aa dlek dai nget peviit, dav araa uang ama dlek dai sa quasik. De ma Pailat ka snanpet ne ama qaqet ma', "Kua ngene narliip ngua at luqa nep ma karabus i ra tis ka ma', A Judaqena araa King?"

¹¹Dap lura ama Barlta nep ma Lautu dai qurli ra varlen ama qaqet i re snanpet ne ma Pailat. Dai re tuqun ama qaqet ip ta ris ma Barabas, ip ma Pailat ka ra qa nep ma karabus. ¹²De saqiaskerlka ma Pailat ka ruqun ama qaqet ma', "Maget, dap ngene narliip ngu rekmet nanaa ne luqa ma Iesus, ama Judaqena araa King?"

¹³De saqiaskerlka ra nes ma', "Te uadem se qa men ama lalemka!"

¹⁴De saqiaskerlka ma Pailat ka snanpet na ra ma', "Dap ma Iesus ka rekmet ne a nge ama viini nanaa?"

¹⁵De ma Pailat dai maget gel ka. De qa nem ma Barabas nep ma karabus. De qa nem ma Iesus sagel ama Diitdiit-per-a-ra ip te urlistik per a qa. Be ait nani de ra uadem se qa men ama lalemka.

Ama Diitdiit-Per-A-Ra, Ta Tuma Se ma Iesus

Matiu 27.27-31; Jon 19.2-3

¹⁶De ama Diitdiit-per-a-ra, ta mit se ma Iesus sep ma Gaman aa Vetki. Be ra mugun darliik de res nes te araa nembik. ¹⁷Be ra men be ra urlis ka ne ama luanki ama blu ip taquarl ama Kingkena araa luan. De ra iing ama kasikka i ama arlking per a qa be ama rlaunki i qa ip taquarl ama King aa ningaqa dai quasik. De ra mu qa vet ma Iesus aa uuves. ¹⁸De re talak na qa i re tuqun ma', "Atlu, arlias per a ngi masmas, i ngi ama Judaqena araa King."

¹⁹De re uaming aa ningaqa ne ama vuqulka. De re kuat per a qa. De re nan araa buum gelna na qa i re kaaq i re rarlik ka. ²⁰De re talak na qa, baip perleset de ra met luqia ama luanki ama blu neman na qa. De ra urlis ka ve aa luan. De ra mit se qa ip te uadem se qa men ama lalemka.

Ma Iesus I Ra Uadem Se Qa Men Ama Lalemka

Matiu 27.32-44; Luk 23.26; Jon 19.17-27

²¹De iak ka men naver ama luqupki sangis ma Sairini. (Luqa ma Aleksanda ke ne ma Rupus i iane mam, ma Saimon.) Dai qe narliip ka ran savet ma Jarusalem. De ama Diitdiit-per-a-ra ta tit se ma Iesus dai ra

lu qa de ra nes tem ka ip ke ral ama lalemka barek ma Iesus. ²²De ra mit se ma Iesus saver ama aiverini i ra tis iini ma Golgota. Liina ama averini dai iini ngerem ngim ip taquarl ama qaqeraqa aa girarki. ²³De ra siquat na qa ip kep suuv ama vain i ra mu ama marasin i ra tis nget ma 'Miir'. I re narliip ke suuv a nget ip kuasik ke narli ama getget per aa qetdingki. Dap ma Iesus ka miirl me nget.

²⁴De ra uadem se qa men ama lalemka. De ama Diitdiit-per-a-ra te talak ne ama saatu ip te sikmet ne aa luan bareq a nas. ²⁵Ta uadem se qa men ama lalemka ver ama ngeriqit ngen a rlatpes se bingbigia. ²⁶De ra iil ve ama mengigl ma',

'A JUDAQENA ARAA KING'.

²⁷De ra uadem siigl se aa uuves men ama lalemka iv ama qaqet mai rat drlem sever a qa. De qerlka ra uadem se iaiaa ama viiam sepna na qa. I iak pe aa merlmerliit de iak pe aa ruarliit. ²⁸De lungera ama lengi nagel ma Aisaia, ama Ngemumaqa aa Aamki na qa, dai maikka nge men ne ama revan. Taqurliani ma',

I ra lu qa ip taquarl ama karabuska.

Ais. 53.12

²⁹Dav iari dai ra tit mer ama rut de rep kuiv araa ning. De ra taqen mavik sagel ma Iesus ma', "I ngi, i diip ngi lenges ne ama Lautu arla Vetki ama Slurlki vet ma Jarusalem, dai qua mager ip ngia rekmet na qi ver ama niirl ama depguas? ³⁰Dai ngi iit naivuk namen ama lalemka ip ngia raat never a nas."

³¹De iari ama Barlta nep ma Lautu de ama Tiksiqena nep ma Lautu dai re tuma na ka i ra taqen sagel na ma', "Maikka ai de qa tat never iari dap kua quasik mager ip ka tat never a nas?"

³²De ra taqen sagel ka ma', "Ngi, i maikka ama a Revanka na ngi nagel ama Ngemumaqa, de ama King na ngi nagel ama Judaqena. Dai ngi iit naivuk namen ama lalemka iv ariq uut tu auur a qevep sever a ngi."

De liiam aa ama suamiam dai qerlka ian deraqen mavik ne ma Iesus.

Ma Iesus Ka Ngip

Matu 27.45-56; Luk 23.44; Jon 19.28

³³Dav ama nirlaqa dai ama arlenki ver aa saqang i nge rarles per ama rlaunka be deng per ama depguas suunun. De ver ama qerleng mai dai raquarl ama arlenki. ³⁴De ver ama depguas de ma Iesus kes nes ne aa lengi ma', "Eli, Eli, lama sabaktani."

Liina ama lengiini dai raqurliani ma',

"Gua Slurlka, ama Ngemumaqa! Nanaa be ngia mit namen na ngua."

Sng. 22.1

³⁵Dap kurl iari aa de re narli qes nes de ra ruqun ma', "Ngene narli, kes nes te ma Ilaisa i murl ama Slurlka aa Aamki na qa." ³⁶De iak never a ra, ka uaik se iarang i raquarl ama arlemet. I qa kuap se iirang dama

vuquliit de qa uq iirang dama vuquliit ip ka ru nget de ma Iesus aa aamki ip kep suup. De qa qal ma', "Sung. De uuret lu aip kua arik ma Ilaisa qa ren ip ka raa qa namen ama lalemka." ³⁷Dap ma Iesus ka nes slep de qa ngip. ³⁸Dap pe ama Lautu arla Vetki ama Slurlki, dai qurl ama luanki ama slurlki i qia vesdet ser iaiq ama rumki, i ama Ngemumaqa aa rumki. Be quasik mager iv a qek ka rarlik sa met ki. Dai rlek luqia ama luanki nanavuk be samen ama aivet. Be ama luanim ama udiim. Be qia raarl na re luqia ama rumki. ³⁹Dap gel ama lalemka dai qurl iaq ama Diitdiit-per-a-qa. I qa navet ma Rom. I qurli qa de qet lu ma Iesus i qa ngip muqas. De qes nes ma', "Luqa ama Ngemumaqa aa Uimka dai ama Revanka."

⁴⁰Dav iari ama nankina dai nakka ra maarl miaimuk, de rem ngim. I ma Salomi de ma Maria navet ma Magdala, de ma Maria i ma Jems ke ne ma Joses iane nan. ⁴¹I mekai lura ama nankina ra tat nevet ma Iesus pet ma Galili. De qerlka buup ne iari ama nankina i qurli ra i sa medu ra men savet ma Jerusalem, te na qa.

Ra Mu Ma Iesus Mer Ama Ademka

Matiu 27.57-61; Luk 23.50; Jon 19.38-42

⁴²⁻⁴³De iaq i aa rlenki ma Josep i qa navet ma Arimitia. I luqa i ama atluqa navet lura i ai de re tekmet ne ama kot bareq ama Judaqena. I qat drlem ai diiv ama Slurlka qa ren ip ke uas te ama qaqet. Dai qurli qa de qa tu aa qevap ip kurli qa naa ne lungera ama niirl ip nge ren. De sa qurli qa vet luqa ama nirlaqa i ra tuvem ne ama asmes iv ama Asmeski ama Slurlki. Dai sa qet lu ai ama qares ip mager ip ket matna. Taqurla de qa mit be qa snanpet ne ma Pailat aip kuarik mager ip ke iit ka at ma Iesus aa qetdingki de qa ru qa mer ama demka. ⁴⁴De ma Pailat dai ngemerl a qa i qa narli ai sa masna ma Iesus ka ngip. De qa nes te ama Diitdiit-per-a-ra, araa barlka. De qa snanpet na qa ma', "Nanaa, sa qua ma Iesus ka ngip iara suunun?" ⁴⁵De luqa ama Diitdiit-per-a-qa dai qa ruqun ma Pailat ma', "Ii, sa qa ngip." De ma Pailat dai maget gel ka ip ma Josep ka iit ka at ma Iesus aa qetdingki. ⁴⁶De ma Josep ka vandem per ama luanki ama iameski. De qa met ma Iesus namen ama lalemka. De qa uung ka vem ki. De qa mit ka mu qa mer ama demka. Dav ama demka dai ra qut me qa manau men ama dul. De ra iai ver iaq ama dulka be qa vesdet mer ama demka. ⁴⁷De ma Maria navet ma Magdala, ki ne ma Maria ma Joses aa nan, dai qurli iim aa de ianem ngim sagel ta i re pesdet mer ama demka.

Ma Iesus Ka Maarlviit

Matiu 28.1-8; Luk 24.1; Jon 20.1-10

16 ¹De ver ama gilka de ama arlenki aris i verleset ne ama Judaqena araa Lautuqa. De ma Maria navet ma Magdala de ma Maria ma

Jems aa nan de ma Salomi, dai ra mit ip te van pet lungera ama marasin i maikka arla mas ne ama atlu, ip ta tu nget pet ma Iesus aa qetdingki.

²Baip per ama Sandiqa se bingbigia de ra rekbu samer ama demka. ³Be ra tit de ra taqen per a na ma’,

“Diip nemka qa raat never uut iv uur iai ver ama dulka namer ama demka?”

⁴I ra taqen taqurla i maikka raquarli ama dulka dai maikka ama slurlka. Baip baing se ra mer ama matmat de ra lu ama dulka i qurlu qa ruarl. ⁵De ra man iviit be ra lu ama Angeluqa ama lugutka i qa mu ama luan ama lauilanget i qa mugun pe ama merlmerliit. De ama nankina ra lu qa de maikka reng ning maden.

⁶Dap luqa qa ruqun ma’, “Kula ngeneng ning! Kua ngene mali re ma Iesus, i qa navet ma Nasaret? I luqa i qa ngip men ama lalemka. I ngen lu. Luqa, dai sa qa maarlviit. Kuasiq a qa! I ngen lu aa biraqi aa. ⁷Dap ngen diit de ngene sil bareq aa risura i ngene ma Pita taqurliani ma’, “Sa diip ke uirl se ngen savet ma Galili. I diip ngene luqa ip taqua medu qa sil ba ngen.”

Ma Maria Qia Lu Ma Iesus

Matiu 28.9-10; Jon 20.11-18

⁸De ra uaik namer ama matmat i reng ning de maikka ngeterl a ra. Be quasik te taqal sil ba na. I maikka reng ning slep. ⁹I ma Iesus ka maarlviit pet luqa ama Sandiqa se bingbigia de sa vuk se qa na uirl gel ma Maria navet ma Magdala. Luqia i murl ka nem ama iaus naver a qi ama ngeriqit ngen a iam na nget. ¹⁰De qia mit be qia sil bareq iari ma’, “Sa ma Iesus ka maarlviit i sa ngua lu qa.” ¹¹I qil sil ba ra dap katiaskerl ama qilqilem na ra be quasik ta tu araa qevav ai qia taqen ne ara revan.

Iesus Ka Men Sagel Iam

¹²Baiv aa de ma Iesus ka tit naser ama quariam, be qe na iam dap quasiq ian drlem ai ma Iesus ke na iam. Be re sil ba na i ra tit saver ama luquviini sangis ne ma Jarusalem. De ian drlem ai ma Iesus aa, de saqiaskerlka masna ian guirl. ¹³Be ian sil bareq aa risura dap ten birling iam.

Ma Iesus Ka Van Aa Risura Te Aa Rletki

Matiu 28.16-20; Luk 24.36-49

¹⁴Baiv aa de vuk se ma Iesus gel aa risura ama malepka ngen a qa. I ra tes, be qa taqen madlek sagel ta i raquarli ren birling ama nankina ngen ama quariam ai ra lu qa i sa qa maarl.

¹⁵De qa taqen sagel ta ma’, “Ngen diit saver ama qerleng mai de ngenel sil bareq ama qaqet ne ama Lengi ama Atlunget sever a ngua. ¹⁶Be nemta

i ra tu araa qevap sever a ngua de re ukmes tem ta te araa viirang dai diip te raneng ama iames. Dap lura i quasik ta tu araa qevap sever a ngua dai diip lenges na ra. ¹⁷Dap lura i rlas tem ta men na ngua dai diip te tekmet ne liirang aa iara. De diip tem nem ama iaus ne gua rlenki de diip ta taqen ne ama lengi muqas muqas. ¹⁸De arik te taneng ama qem dap kuarl rep suuv ama qerlav ama qenaingki vem nget dai diip kuasik mager ip te ngip. De mager ip te raring sever ama arlem per a ra de ra tu araa ngerik per a ra, dai diip maget maget na ra.

¹⁹De qatikka ama Slurlka ma Iesus ka meraqen sagel ta de qa mit masarevuk be qa mugun pe aa Mam aa merlmerliit iv aa Aamngimka na qa. ²⁰De aa risura ra tit maden maden de rel sil sever a qa. De ama Slurlka qet matna, qe na ra. De ama qaqet ta narli lungera ama lengi, de ret lu ama dlek nagel ama Ngemumaqa de ra tu araa qevap ai ama revan.

Katikka verleset ma Mak aa lengi aa.